

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 24

София, петък, 18 декемврий

1931 г.

25. заседание

Четвъртък, 17 декемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 40 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	445	по поводъ четенето лекции отъ Александъръ Цанковъ. (Развиване и отговоръ)	445
Предложение за продължение срока за получаване държавно парично пособие на нѣкои руски ветерани отъ освободителната война 1877/1878 г. и на вдовици на такива, живущи въ странство. (Съобщение)	445	2) отъ народния представителъ Георги Чернооковъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и министра на народното просвѣщение — за сѣщото. (Развиване и отговоръ)	448
Питания:		3) отъ народнитѣ представители Христо Трайковъ и Русенъ Атанасовъ къмъ сѣщитѣ министри — за сѣщото. (Развиване и отговоръ)	451
1) стъ народния представителъ д-ръ Георги М. Димитровъ къмъ министра на народното просвѣщение относно станалитѣ на 16 т. м. инциденти предъ Университета и черквата „Св. Недѣля“		4) отъ народния представителъ д-ръ Иванъ Бешковъ къмъ сѣщия министъръ — за сѣщото. (Развиване и отговоръ)	451
		Дневенъ редъ за следващото заседание	463

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присѣтствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Бошнаковъ Тодоръ, Василевъ Григоръ, Деневъ Панайотъ, Дичевъ Петко, Домузчиевъ Василь, Дуковъ Иванъ, Ецовъ Борисъ, Запряновъ Петко, Йотовъ Никола, Качаковъ Йорданъ, Коевски Василь, Ляпчевъ Андрей, Мариновъ Василь, Маринчевъ Георги, Орозовъ Александъръ, Пулевъ Стамо, Родевъ Христо, Свиначевъ Добри, Станковъ Владимиръ, Стойковъ Апостолъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Тахировъ Хафузъ Юсеинъ, Ташевъ Димо, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, Цанковъ Александъръ, Цанковъ Иванъ и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Апостолъ Стойковъ — 3 дни;
 На г. Стефанъ Доброволски — 3 дни;
 На г. Йото Василевъ — 2 дена;
 На г. Тодоръ Якимовъ — 2 дена;
 На г. Александъръ Христовъ — 1 день;
 На г. Георги Казанаклиевъ — 1 день;
 На г. Стефанъ Бояджиевъ — 1 день и
 На г. Александъръ Орозовъ — 2 дена.

Постѣпило е отъ Министерството на финанситѣ предложение за продължение срока за получаване държавното парично пособие на нѣкои руски ветерани отъ освободителната война 1877/1878 г. и на вдовици на такива, живущи въ странство. (Вж. прил. Т. I, № 17)

Това предложение ще бѣде раздадено на г. г. народнитѣ представители и ще се постави на дневенъ редъ.

Г. министърътъ на народното просвѣщение и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве сѣ

готови да отговорятъ на питаннята на г. г. народнитѣ представители д-ръ Иванъ Бешковъ, д-ръ Георги Димитровъ, Жеко Маджаровъ, Георги Чернооковъ, Христо Трайковъ и Русенъ Атанасовъ.

Пръвъ ще развие питането си народниятъ представителъ г. д-ръ Георги Димитровъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ не мислѣхъ, па и не мисля да засѣгамъ обширно полицейската страна на въпроса — позволете ми така да се изразя — защото смѣтахъ, че преди мене ще развиятъ питаннята си другитѣ мои колеги, които сѣ ги отправили специално къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи. И макаръ изненаданъ, че говоря пръвъ, азъ все пакъ ще се огранича въ ония рамки, въ които съмъ смѣталъ, че трѣбва да засегна единъ наистина боленъ въпросъ, който днесъ вълнува така много не само Народното събрание, не само общественото мнение на българската столица, но и цѣлия български народъ, който е отправилъ погледъ насамъ, за да види, какъ ще се разреши единъ наистина голѣмъ въпросъ, какъвто е въпросътъ за инцидентитѣ, които станаха вчера, оня день и преди нѣколко дена

А. Бояджиевъ (раб): И днесъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Ние още изживяваме буритѣ на тия инциденти и трѣбва наистина много да съжаляваме, че тѣ почватъ отъ Университета — отъ тамъ, откъдето най-малко трѣбва да почватъ. Трѣбва да съжаляваме сѣщо, че сѣ предизвикани отъ ония, отъ които най-малко трѣбва да бѣдатъ предизвикани.

Отъ десетина дена насамъ, по сведенията на нѣкои професори, лекциитѣ на г. г. професоритѣ не сѣт спокойни; тамъ има едно напрежение, тамъ има едно вълнение особено, тамъ става нѣщо. Защо става? Студентството коментира, коментира и професоритѣ: г. проф. Александър Цанковъ се явява да чете лекции не като професоръ, самъ, а съ охрана, ограденъ съ една шайка отъ явни и тайни полицаи и съ неотговорни фактори, цивилни лица, каквито сѣт бившиятъ околийски началникъ презъ сговористко време и бившъ народенъ представителъ г. Никола Търкановъ, г. Марко Данаиловъ, синъ на г. проф. Данаиловъ, адвокатъ, заедно съ цѣлата оная шайка . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Азъ протестирамъ най-енергично. Моятъ синъ не е билъ никога въ Университета. Протестирамъ! (Тропане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ и работницитѣ) Бѣдете благородни, г-да, когато критикувате. Не бива така да говорите.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Жалко е, че единъ професоръ така възпитава сина си.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Азъ знамъ, какъ да възпитавамъ. Мнозина отъ вашата срѣда сѣт мои ученици.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Полицаи и непознати лица влизатъ въ аудиториитѣ на Българския университетъ и сѣдатъ на скамейкитѣ, на които трѣбва да сѣдатъ само редовнитѣ студенти, за да слушатъ своитѣ лекции. И по едно време пресата на Демократическия сговоръ, възбудена отъ това, че нѣколкото провокации не могатъ да предизвикатъ студентството и да го накаратъ да се саморазправя, тържествува и пише: днесъ г. Цанковъ чель спокойно лекцията си предъ 300 души студенти — макаръ че тамъ имало само 30 — впоследствие пишатъ за втората, за третата лекции. Дойде четвъртата лекция. Какво голѣмо събитие се е случило, ако г. Цанковъ е чель лекцията си? Другитѣ г. г. професори се питатъ: „Та какъвъ е г. Цанковъ, каква голѣма величина е той? Нѣщо необикновено ли е да чете лекция, та лекциитѣ на всички други професори нѣматъ никакво значение, не се отбелязватъ?“ Азъ подозирамъ, че шантажътъ е предварително подготвенъ не само отъ последователитѣ на г. Цанковъ, но и отъ цѣлата сговорянска преса. И последната, четвъртата лекция настѣпва. Въ аудиторията сѣт насѣдали студентитѣ. Безспорно, може да е имало и екзалтирани, зле настроени срещу професора студенти, но всички сѣдатъ мирно и слушатъ. Въ това време, обаче, една частъ отъ шпалира отъ полицаи, явни и тайни, отъ тайфата на г. Цанковъ, заема входоветѣ на Университета, чакъ до изхода, а другата частъ остава вътре, въ аудиторията, около г. Цанковъ, да пазятъ тишината, спокойствието и реда въ българската Alma mater. Г. Цанковъ спокойно влиза въ аудиторията, сѣда на катедрата и започва да чете. Въ това време, обаче, пристигатъ още студенти и шпалирътъ започва да подбѣра студентитѣ. И започватъ: „Той е дружба — на вѣнъ!“ И шайкитѣ го емватъ, главни се чупятъ, ребра се тропатъ. Единъ студентъ, който е въ аудиторията, като чува, че става такава нѣщо навѣнъ, излиза да погледне, но шайкитѣ го удрятъ отзадъ по главата и му казватъ: „Назадъ!“ Започва да му тече кръвъ изъ носа и устата и въ това положение той се обръща къмъ г. Цанковъ и му казва: „Г. професоре, такива ли лекции ще ни четете?“ Г. професорътъ, не зная въ какво състояние се е намиралъ — колко е билъ бледенъ и неспокоенъ — но въ ужасъ извиква: „Удrete, махнете ги, изпразнете аудиторията!“

Г. Кръстевъ (д. ср): Не е вѣрно. Такова нѣщо г. Цанковъ не е казалъ.

Отъ работницитѣ: Позоръ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. професоръ Цанковъ иска да продължи, но господата, които сѣт съ него, продължаватъ побойната. И оттогава се започва оная скръбна и печална история, която се случи въ Българския университетъ; оттогава се започватъ ония кръвопролития, които превърнаха Университета на кланица. Нѣколко души депутати отидохме да видимъ и констатирахме — а това нѣщо е забелязалъ всѣки човѣкъ, който се интересува — че тамъ имаше ловки кръвъ, че стѣпалата, по които сѣт гонили и по които сѣт бѣгали и тичали студентитѣ, бѣха полѣни съ кръвъ. Не само сѣт били полѣни, но пороища кръвъ имаше тамъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Е-е-ей!

Н. Пждаревъ (д. ср): Не забравяйте, че въ Камарата говорите.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Нѣмаше нужда даже да има толкова много кръвъ, за да се възмути съвѣстата на единъ народенъ представителъ, на единъ отговорникъ предъ обществото, на единъ избранникъ, който се стреми мирътъ и редътъ въ страната, както и правата и свободитѣ на българскитѣ граждани, да бѣдатъ запазени. (Нѣкой отъ мнозинството ржкоплѣскавъ)

Започва се, казвамъ, оная скръбна история, която завършва съ едни изстѣпления, които не се поддаватъ на описание. Студентитѣ биватъ хвърляни изъ прозорцитѣ, които и досега стоятъ изпочупени. Това могатъ да ви го кажатъ и министри, и по-отговорнитѣ отъ насъ. Благодарение на това, че повечето отъ тѣхъ сѣт падали върху главитѣ на ония, които сѣт бѣгали, не сѣт били така зле и убийствено ранявани. При нашето отиване университетскитѣ слуги ни заявиха, че предъ тѣхъ сѣт се легитимирани тайни полицаи, детективи, които имъ казали, че тѣ, слугитѣ, трѣбва да имъ помагатъ, за да изхвърлятъ навѣнъ ония студенти, които тѣ имъ посочатъ.

Съ това азъ искамъ да подчертая, че вътре въ Университета сѣт влизали полицаи. И азъ не търся обяснения на цѣлата тази работа — защо сѣт влизали полицаи, кой ги е пратилъ, кой ги е повикалъ, какъ сѣт влѣзли полицантѣ въ Университета, тамъ, гдето тѣ не могатъ да влѣзатъ, и защо г. Цанковъ си служи съ полиция и отива да чете лекция съ цѣла шайка.

А. Бояджиевъ (раб): Защо му дава правителството тая полиция?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не бързайте да правите заключение.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Студентството следъ това се събира предъ Народното събрание да протестира срещу издевателствата спрямо него, а не само срещу това, че г. Цанковъ влиза съ неотговорни фактори въ Университета, но и срещу издевателствата, казвамъ, които сѣт вършени надъ студентитѣ, заради тѣхната борба. И тѣхната борба не може да бѣде квалифицирана нито като провокация, нито като подвеждане отъ тия или ония. Може би въ край, късно вечерята, сѣт се намѣсили и провокатори и да се е злоупотрѣбило съ правдивата борба на студентитѣ, които иматъ право да защитятъ своитѣ интереси.

Но, г. г. народни представители, студентството не бърза да предприема никакви решителни мѣрки. То е легално, то е лоялно, то не се спуска върху г. Цанковъ, то не се спуска даже и върху детективитѣ на г. Цанковъ, докогато, докогато тия детективи не провокиратъ студентитѣ и не се навърлятъ върху тѣхъ, като бѣсни, за да имъ чупятъ главитѣ. Студентството, обаче, бърза да си състави акционенъ комитетъ, който да се яви предъ министри и отговорни фактори, за да изкаже своитѣ искания. И безспорно тия искания не сѣт ония, които може би много отъ г. г. сговориститѣ очакватъ. Тамъ нѣма крайности, тамъ нѣма прекалености, тамъ нѣма провокации. Това сѣт искания, които сѣт издигани не веднѣжъ и отъ българския народъ. Това сѣт искания, които казватъ: „Вѣнъ отъ Университета професоръ Цанковъ, който е уличенъ не само въ партизанство, но въ вулгарна противонародна държавна дейност.“ Г. Цанковъ, който е най-голѣмиятъ виновникъ за убийствата и за ония безобразия, които се вършеха 8 години въ нашата страна (Нѣкой отъ земледѣлцитѣ ржкоплѣскавъ) и които предизвикаха справедливото негодувание на цѣлия български народъ, който на 21 юний смѣкна Демократическия сговоръ, за да докаже своята сила на всички онѣзи, които смѣтаха, че могатъ да го потискатъ и че могатъ да си играятъ съ неговитѣ сѣдбини, както искатъ.

Но мене ме интересува друго нѣщо. Азъ искамъ да обърна вашето внимание върху въпроса, че г. Цанковъ иска да се наложи. Защо да се наложи г. Цанковъ? Защо трѣбва студентството да бѣде насилно заставено да слуша една полицейска лекция, да слуша една лекция по политическа икономика — незадължителенъ курсъ — тогава, когато азъ смѣтамъ, че преди всичко трѣбва да се гарантира свободата и животътъ на българския гражданинъ, животътъ и спокойствието на българския студентъ? И ако е въпросъ да се пролѣе кръвъ, но върѣки всичко да се гарантира четенето на една лекция, азъ не мога да си обясня причинитѣ, които ще накаратъ единъ човѣкъ да пролѣе кръвъ, но да чете една лекция, когато много лекции не се четатъ, поради най-дребни мотиви и неоправдателни основания.

Г. г. народни представители! Тукъ е основниятъ въпросъ, върху който азъ искамъ да се спра. Не за пръвъ пътъ се случватъ ексцеси, кризи въ Българския университетъ. Ще ми позволите набързо да се спра само върху единъ-два момента отъ живота на българската Alma mater, за да ви подчертая разликата между процедирането въ миналото и процедирането днесъ.

Презъ 1904 г., г. г. народни представители, съ закона на министъръ Шишмановъ се създаде автономията на Българския университетъ. Отъ тогава въ управата и вътрешния животъ на Университета правителството обикновено не се мѣси.

Но презъ 1907 г. възниква първиятъ конфликтъ, така да се каже, между Университета и тогавашния царъ на българитѣ. Въ 1907 г. студентството освирква царъ Фердинанда само затова, защото при откриването на Народния театъръ Негово Величество предпочелъ да постави на първо мѣсто своитѣ дворцови хора, и студентството протестира — какъ може да не бѣде поставено напредъ професорското тѣло, а да бѣдатъ поставени наредъ хората на царъ Фердинанда! Тогавъ проф. Балавъ пише статия въ в. „Прѣпоречъ“ и окачествява това като най-големо претѣвление, като безобразие, като провокация спрямо Българския университетъ. Страстите сѣ накупѣли. Положението е натегнато и духоветѣ не може да се овладяватъ повече. Сигналътъ е даденъ, статията е написана отъ единъ професоръ и цѣлиятъ Университетъ стачкува. Не само Университетътъ, но и Министерството на просвѣтата бойкотира празника, въ знакъ на протестъ срещу туй предпочитание. Тогавъ и студентитѣ, солидарни съ професоритѣ си, протестираха, за да докажатъ, че професорското тѣло, задно съ Университета и Министерството на просвѣтата, трѣбва да бѣдатъ поставени на пръвъ планъ. И тогава се даватъ заповѣди — запомнете добре — даватъ се заповѣди да се сѣче студентството. Тогавашниятъ министъръ-председателъ заповѣдва: „Сѣчете и разпрѣсквайте!“

С. Мошановъ (д. ср): Нѣма ли кой да защити Петковъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Но въ онова време, г. г. народни представители, нѣма сѣчене, нѣма биене — има само разпрѣскване на студентството. То бива, наистина, разпрѣснато, то бива гонено, но, въпрѣки заповѣдта, нѣма никакви крайности по отношение на студентството. (Оживление всрѣдъ сговориститѣ)

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да изтъкна тѣзи нѣколко факти, за да се мотивирамъ по-после, когато дойда до сжщността на моето питане.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. Димитровъ! Ще ми позволите. Една историческа грѣшка правите. Това, което казвате, исторически не е вѣрно, за да може да се тегли истински паралелъ между събитията отъ 1907 г. и сегашнитѣ. Смѣло заявявамъ предъ Народното събрание, предъ много народни представители, които добре помнятъ събитията: вѣрно, поведѣтъ бѣше тоя, но трѣбва да признаемъ, за честта на България и преди всичко на българската държавна властъ, че тогава събитията се дирижираха отъ лоши сили, политически противници на тогавашния кабинетъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): И сега е сжщата история.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Сега ще кажете вие какво е. — И второто, което е вѣрно, никому нищо не се направи, освенъ че за всичко това единъ отъ адютантитѣ на Негово Величество, тогава царъ Фердинандъ . . .

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Изяде единъ шамаръ — и това знамъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): . . . изяде единъ шамаръ, но нѣмаше какво клане, никакви изстѣпления.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Другаде е моята мисль, г. Ачковъ, и вие ще я разберете. Азъ искамъ да кажа, че презъ това време тогавашниятъ министъръ сѣ единъ указъ закри Университета, и трѣбваше да дойде друго правителство, за да открие наново Университета, но при условия, между които основното е — да бѣдатъ уволнени г. Фаденхехтъ и г. Данаиловъ, ако си спомнямъ точно, . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Не е вѣрно! Лъжа!

С. Омарчевски и други земледѣлци: Проф. Кировъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): . . . или г. Фаденхехтъ и г. Кировъ — да бѣдатъ уволнени като партизани. Университетътъ се противопоставя, не приема условията и той се закрива. Министъръ Апостоловъ го открива съ новъ съставъ на професорското тѣло, между които и петъ души чужденци. Искамъ да обърна вниманието ви върху това, че единиятъ отъ чужденцитѣ, г. Жоржъ Селъ, отпосле бива назначенъ за професоръ въ Парижъ . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ Лионъ. И когато го премѣстиха въ Парижъ, вдигна се голѣмъ тапаге отъ студенти срещу него.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Именно, г. Жоржъ Селъ бива премѣстенъ въ Парижъ, но г. Ерио бива обвиненъ, че го фаворизира, и благодарение на това, че и студентитѣ се вдигатъ противъ него, той бива отново премѣстенъ въ Лионъ. (Оживление)

Както виждате, г. г. народни представители, и въ други, по-културни отъ насъ, страни е имало освиркване на професори и протести срещу тѣхъ, но тамъ не сѣ ставали изстѣпления. Тамъ въ края на краищата единъ министъръ-председателъ, социалистъ, се съгласява да се вслуша въ искането на роалиститѣ, за да бѣде премѣстенъ отново г. проф. Жоржъ Селъ отъ Парижкия университетъ въ Лионъ.

Азъ искамъ да подчертая тоя фактъ, защото искамъ да мотивирамъ едно мое подозрение. Вие знаете, че презъ времето на земледѣлското управление пакъ имаше единъ споръ между Университета и правителството.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Димитровъ! Моля, завършете, защото времето Ви изтече.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Свършвамъ, г. председателю. — Но, г. г. народни представители, тогава и много пжти отпосле всрѣдъ обществото се пускаше мѣлвата и се разискваше твърде много, че нѣкои отъ г. г. професоритѣ сѣ създали въ Университета едно ядро за политическа борба срещу правителството. Ето кѣде искамъ да обърна вниманието ви. Ние смѣтаме, че Университетътъ не може да бѣде гнѣздо на политическа борба. Искамъ да кажа и друго нѣщо — че бѣха възстановени правата на сжщитѣ тѣзи професори, които, възъ основа на закона на министъръ Апостоловъ, бѣха изхвърлени отъ г. Мушановъ, като министъръ на просвѣтата.

Азъ не мога да си обясня, защо сега академическиятъ съветъ не е вземалъ своевременно мѣрки да прѣдотврати ония ексцеси, които станаха тѣзи дни въ Университета. Азъ не искамъ да подозирамъ, че цѣлиятъ академически съветъ може да бѣде ангажиранъ въ нѣкаква нова борба срещу правителството.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Позволете ми да изпоявя сжщо една грѣшка. Жоржъ Селъ и други двама французски професори бѣха сключили договоръ съ българската държава. Когато стана това движение у насъ, на самитѣ тѣхъ, млади хора, бѣше неловко да стоятъ въ единъ Университетъ, като виждаха, че има обществено настроение спрѣмо тѣхъ, че сѣ дошли тукъ съ контрактъ да заематъ мѣстата на български професори. Тѣ не можеха да търпятъ това положение следъ като се възстанови автономията на Университета. Това бѣха морални скрупули на тѣзи двама французи. И затуй държавата имъ плати договорната сума и тѣ си отидоха. Жоржъ Селъ после стана единъ отъ бележититѣ хора на радикалъ-социалистическата партия въ Франця. И сега той е единъ отъ виднитѣ хора тамъ. Обаче, въпрѣки туй, което стана съ тѣхъ, тѣ останаха съ най-добри чувства спрямо нашата страна. Тѣ виждаха, че положението тогава бѣше стнало нетърпимо и сами искаха да сжжатъ договора си съ насъ. Тѣзи сѣ фактитѣ за тѣзи двама професори.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Азъ искахъ само да изтъкна, че ако бѣха взети навреме мѣрки, преди всичко, отъ академическата властъ, ние нѣмаше да стигнемъ до тѣзи печални инциденти. Академическата властъ можеше, най-после, следъ като вижда, че единъ отъ нейнитѣ професори е станалъ невъзможенъ, е компрометиранъ всрѣдъ студентството и всрѣдъ цѣль единъ народъ, да намѣри деликатния начинъ да отстрани този професоръ и да даде възможностъ на студентството да слуша лекциитѣ на другитѣ професори, безъ да го заставя насила да слуша лекциитѣ на г. Цанковъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Заклучете, г. Димитровъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Ще заключа.

Председателстващ Н. Захариев: Заклучете, защото иначе ще Ви отнема думата. (Оживление)

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Г. г. народни представители! Аз не предполагам, че академическият съвет може да бъде замъсен изцяло в една борба срещу правителството, защото академическият съвет добре познава и г. Мушанов, и много от онѝзи, които днес стоят на отговорните постове. Но аз подозирам, че г. професор Александър Цанков иска да си прави отново групи в Университета, за да ги използва за свои политически цели. (Ръжкоплъскания от земледѣлците) И аз смѣтам, че най-малко академическият съвет трѣбва да се поддава на тази уловка. Защото днес повече от всѣкога изниква въпросът за автономията на Университета. Днес професорството трѣбва да докаже най-много дали то е заслужило наистина автономията на Университета, или ще трѣбва да бѣдат предизвиквани факторитѣ в нашата страна да се намѣсят по този начин, по който имъ повеляват законитѣ, за да спасят отъ крайности, отъ изстѣпления едно цѣло население, което, безспорно, негодува срещу начинитѣ, по които се процедира.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Д-ръ Г. М. Димитров (з): И, въз основа на така изнесенитѣ факти, аз си позволявам да окачества тия действия на г. Цанков като провокация. Г. Цанков сигурно е поискал да провокира, да предизвика кръвопролития, за да злоупотреби правителството на Народния блок...

Отъ сговориститѣ: Е-й-й!

Д-ръ Г. М. Димитров (з): ... най-малкото — да вкара единъ клинъ, за да направи процепъ, за да разединява Народния блокъ. (Ръжкоплъскания отъ мнозинството) Ние сме, обаче, длъжни да заявимъ, че не е тая уловката, на която ние ще се поддадемъ. Ние нѣма да позволимъ на такива фактори да си играятъ съ едно правителство, и най-малко ще позволимъ да бѣдемъ провокирани по този начин, за да се създаде недоразумение и да се наруши сцеплението, създадено между цѣлото мнозинство, съставено отъ Народния блокъ.

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да ви обърна вниманието още, че г. Цанковъ влиза в Университета съ шайка.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Пакъ Ви предупреждавамъ, приключете, недейте изнася повече факти.

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Приключвамъ. Ще се мотивирамъ накратко. Азъ искамъ да подчертая, че и вътре в Университета г. Цанковъ държи единъ непристоенъ езикъ, като заявява — да бият и да убиватъ, но да му разчистятъ аудиторията; че г. Цанковъ си служи съ свои бивши околийски началници и народни представители, които предвождатъ тълпата и които предизвикватъ смута и нанасятъ побоища надъ редовното студентство.

Следъ като ви изтъкнахъ, че исканията на студентитѣ опровергаватъ каквито и да е подозрения за увлечения отъ тѣхна страна, азъ задавамъ на г. министра на просвѣтата следнитѣ въпроси, на които го моля да ми отговори.

Първо. Известно ли му е всичко това и по чие нареждане е станало всичко това? По чие нареждане е отишла полицията вътре в Университета?

С. Димитровъ (раб): Министърътъ на вътрешнитѣ работи ще отговори на тоя въпросъ.

Д-ръ Г. М. Димитров (з): По чие нареждане е позволено на г. Цанкова да влиза съ цѣла шайка в аудиторията? Има ли прѣстъ тукъ академическата власт и какви мѣрки е вземала тя за предотвратяване инцидентитѣ?

Второ. Съмѣстимо ли е това съ достойнството, съ честта, съ званието и съ мѣстото, което заема единъ професоръ, който се мѣчи да си послужи съ насилие, за да чете лекции?

И другъ пътъ, казвамъ, въ нашия Университетъ е имало освирквания, имало е даже изхвърляне на професори, но такива крайности върху студентството никога не сѣ били упражнявани.

Освенъ това азъ моля г. министра на просвѣтата да ми отговори, какви мѣрки смѣта да вземе той и отговорното правителство, за да гарантиратъ едно пълно успокоение всрѣдъ студентството, всрѣдъ обществото и всрѣдъ българския народъ, както и да предотвратятъ по-нататѣшнитѣ полицейски лекции на г. Цанкова, който, безспорно, не може да бѣде повече професоръ в Българския университетъ? (Ръжкоплъскания отъ земледѣлците) И, най-после, какви мѣрки смѣта да вземе той, за да гарантира спокойнитѣ занятия на българското студентство, за да може българскиятъ професоръ, когато трѣгне за лекция,...

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Д-ръ Г. М. Димитров (з): ... да не минава презъ локви кърви, за да чете своята лекция? (Ръжкоплъскания отъ земледѣлците)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народниятъ представител г. Георги Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Мисля, че моятъ редъ бѣ следъ другъ ораторъ.

Председателстващ Н. Захариев: Моля Ви да развиее питането си.

Н. Кемилевъ (д. сг): Малко панаирджийско е това нареждане на питанията.

Н. Найденовъ (д. сг): (Къмъ председателстващия) Малко размѣнихте реда.

Н. Кемилевъ (д. сг): Питанията трѣбва да се развиватъ по реда, по който сѣ съобщени, че сѣ постѣпили.

Г. Чернооковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди всичко азъ ще кажа, че се чувствамъ изненаданъ отъ тая добра атмосфера в заседанието, макаръ че вънъ отъ Народното събрание има страсти, които могатъ — човѣшко е — да дойдатъ въ залата и да ни ръководятъ, съ рискъ да развалятъ нашата работа. Тая констатация съмъ длъженъ да направя, защото тя прави честъ на всички, които поемаме единъ тежъкъ кръстъ. Трагедията, г. г. народни представители, на насъ, като ръководители, както ни наричатъ, на политиката на страната, е тая, че ние като човѣци можемъ да страдаме еднакво, когато гледаме едни сърдцераздирателни сцени, когато гледаме българинъ съ българинъ да се хващатъ за гущата, да се биятъ и трепятъ, когато тия българи сѣ децата, сѣ най-младитѣ хора на нацията, ...

К. Караджовъ (з): Не сте отъ тия състрадателни хора.

Г. Чернооковъ (д. сг): ... когато това сѣ най-просвѣтенитѣ хора. Азъ не вѣрвамъ въ тая зала, за честта на българския народъ, на българското племе, да се намѣри човѣкъ, който да не изпитва това човѣшко чувство на страдание. Но народниятъ представителъ е длъженъ да си наложи самообладанието на хирурга, когато анализира фактитѣ, когато вижда събитията, когато търси лѣкъ, когато търси цѣлъ, за да лѣкува недѣжитѣ и когато трѣбва да потърси отговорноститѣ Затова сме изпратени тукъ — не за да отразимъ едно настроение, което е вънъ отъ насъ, а за да разберемъ туй настроение и да го канализираме. Това е нашиятъ повелителенъ длъгъ. И това не е мое мнение, г. г. народни представители. Това е мнението на единъ всеобщо признатъ лѣвичаръ, голѣмъ приятелъ на България, Емилъ Вандервелдъ, социалдемократъ, министъръ на Белгия, който... (Възражения отъ мнозинството)

И. п. Рачевъ (з): Отдавна скѣсахте съ Вандервелдъ.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Г. Чернооковъ (д. сг): ... прѣвъ благослови пробива на финансовата блокада на България, следъ нещастната, катастрофалната война. Земледѣлцитѣ и всички тукъ отъ лѣвицата — мисля, и представителитѣ на работницитѣ — се изпреваряхме да изразимъ благодарността на тоя голѣмъ български приятелъ. Като социалдемократъ, преди да бѣде министъръ, той писа: „Парламентътъ не е едно огледало непосредствено на настроенията въ обществото, а е едно учреждение, единъ инструментъ за управление на държавата“. И сега азъ чувствавамъ, какъ и вие, тукъ (Соци мнозинството), за да изпълните вашата историческа мисия по международни отношения, ако щете по вътрешното умиротворение на страната, често пъти не се държите о буквата на правилника. Ако това нарушаване на буквитѣ на правилника се ръководи отъ единъ голѣмъ

обществен интерес, бждете увърени, че никога една разумна опозиция нѣма да прави буквоедска опозиция, нѣма да се залавя за точки и запетай. Но заключавамъ увода си.

Сега ние сме извикани да разрешимъ какво? Г. г. народни представители! Преждеговорившиятъ ораторъ г. Димитровъ много подробно, много блестящо разправи за външната картина на това, което ставъ вчера и днесъ, и което е печално и тѣжно, за да ме освободи менъ отъ тая длъжностъ. Какви сѣм задълженията на министритѣ, на изпълнителната властъ и на насъ, Народното събрание, като тѣхни контролѣри по тѣзи нѣща, които ставатъ? Първо и преди всичко имаме единъ професоръ, който отъ 26 години насамъ чете редовно своитѣ лекции въ Университета, съ едно прекъсване презъ времето, когато е билъ министъръ. Когато е билъ председателъ на Камарата, той пакъ ги е челъ. Значи отъ преди четвъртъ вѣкъ, дето се казва, той е професоръ въ единствения Български държавенъ университетъ. И въ това време нито тукъ, въ тая зала, нито въ печата, нито въ икономическитѣ дружества, нито въ академическитѣ събрания не се чу нито една лоша дума за този професоръ.

И. п. Рачевъ (з): Можеше ли да се чуе?

Г. Чернооковъ (д. сг): Преди 9 юний.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Цѣлъ народъ протестираше.

Г. Чернооковъ (д. сг): И днесъ не се чува. Даже и студентитѣ, които днесъ манифестираха срещу него, не го критикуватъ като ученъ, не го критикуватъ като човѣкъ на политическата икономия. И тукъ, когато вие (Сочи земледѣлцитѣ) съвмѣстно съ представителитѣ на работничитѣ му направихте обструкция и трѣбваше и вие и тѣ да напустнете залата, за да може той да продължи речта си по отговора на тронното слово, никой не възрази по същество на неговата мисль, никой не възрази срещу неговитѣ идеи. Азъ не желая да го защитавамъ. Ако искахъ да го защитавамъ, бихъ могълъ да кажа още по-големѣ факти. Мнозина отъ васъ сѣм негови студенти и неговитѣ лекции сѣм слушали и по-големѣ отъ насъ, които не сѣм ходили въ чужбина, и които правятъ впечатление на васъ и на всички, че познаватъ добре стопанскитѣ въпроси.

А. Бояджиевъ (раб): А 30.000 души слушаха други лекции и добре ги чува.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Тежко и горко, ако отъ него научатъ стопанскитѣ въпроси.

Г. Чернооковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Нѣма защо да споримъ. Вашитѣ позиции ще бждатъ много слаби, ако искате да отречете интелекта на професоръ Александъръ Цанковъ. Вие ще го сждите като политикъ. Азъ не го защитавамъ и нѣмамъ нито мандатъ, нито право, нито, ако щете, желание въ този моментъ да го защитавамъ като представителъ на едно политическо течение. Той не се състезава въ една политическа борба. Азъ съмъ тукъ и съмъ упълномощенъ да защита единъ принципъ, единъ много голѣмъ принципъ — принципътъ за автономията на Българския университетъ, . . .

Х. Чолаковъ (з): А-а-а!

Г. Чернооковъ (д. сг): . . . принципътъ за свободата на българската наука. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

П. Стоевъ (раб): Тамъ Ви боли.

А. Бояджиевъ (раб): Полицията го защитаваше вчера.

Г. Чернооковъ (д. сг): Ние протестираме срещу намѣсата на полицията въ преподаването, въ университетскитѣ занятия, . . .

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Той я е завелъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): . . . ние протестираме и противъ онѣзи питомци на Университета, които прѣчатъ на преподаването, по съображения политически, както гласи тѣхниятъ позивъ, за широка и безусловна амнистия, противъ закона за защита на държавата и не знамъ какво още. Студентитѣ сѣм свободни граждани и ние сме се борили въ миналото да запазимъ свободата на студента да бжде гражданинъ — а впоследствие и професорътъ извоюва пълна свобода да бжде гражданинъ — но не

може по политически съображения нѣкои студенти да навлѣзатъ въ Университета и да попрѣчатъ както на нѣкой професоръ да чете лекциитѣ си, така и на студентитѣ, които желаятъ да го слушатъ, да го слушатъ.

А. Бояджиевъ (раб): И на детективитѣ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Г-да! Азъ чухъ преждеговорившия г. Димитровъ и внимавахъ да го разбера. Какви сѣм интимнитѣ настроения на г. Цанкова, това не може да ни интересува, и не зная — не искамъ да бжда неговъ тълкувателъ — дали той нѣма да посрещне най-добре вашето решение да си отиде на страна. Обаче той никога нѣма да иска, допускамъ — а и ние главно не трѣбва да искаме — едни хора, които не сѣм компетентни по закона, да опредѣлятъ кой ще бжде интпретаторъ, тълкувателъ на българската наука, тѣ да му диктуватъ да си отиде. Въ простътъ е, както ви казахъ, за свободата на българската научна мисль, въпросътъ е за единъ законъ, който е заставилъ днешния министъръ на просвѣтата да утвърди решението на академическия съветъ за назначаването на г. Цанковъ за редовенъ професоръ, следъ като е престаналъ да бжде министъръ. Академическиятъ съветъ, компетентниятъ по закона, го опредѣли и избира наново за професоръ, и това решение се утвърждава отъ г. министра на просвѣтата. И съ право, защото ако той не бѣше го утвърдилъ, щѣше да погази свободата на Българския университетъ, щѣше да наруши принципа на автономията, за която въ миналото и студенти и професори сѣм се борили, защото чрезъ тази свобода се символизира, преди всичко, нашата духовна независимостъ.

Г-да! Азъ искамъ да ви напомня, че първиятъ конфликтъ, който изкара студентитѣ на улицата, не бѣше за борба срещу единъ професоръ, а въ защита на единъ професоръ, на единъ голѣмъ приятелъ на България — Милюковъ, който бѣше изгнаникъ на руския царизъмъ и дойде да намѣри подслонъ въ бедна, толерантна и демократична България, където му се даде катедра да чете лекции и да шудира българската конституция, която препорѣчва на рускитѣ есери, като юрнекъ за народовластие и за демокрация. Е добре, руското царско правителство по дипломатически пѣтъ изнасили българското правителство тогава да бжде извергнатъ отъ нашата Alma mater този Милюковъ. Тогава студентитѣ за пръвъ пѣтъ излѣзоха на улицата, за да се борятъ срещу това посѣгателство на една чужда властъ върху независимостта на Университета.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И Вие възхищавахте ли се тогава?

Г. Чернооковъ (д. сг): Азъ се възхищавахъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (д. сг): А сега?

Г. Чернооковъ (д. сг): И сега се възхищавамъ отъ онѣзи, които оставятъ Университета свободно да си реши своя академически въпросъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Безъ намѣсата на шайкитѣ на г. Цанкова.

Г. Чернооковъ (д. сг): Азъ Ви моля, особено Васъ, г. докторе, който принадлежите на една дисциплина, стояща по-далечъ отъ политиката, . . .

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Азъ искамъ да бждете последователенъ, г. Чернооковъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Г. Чернооковъ (д. сг): Азъ бихъ Ви пожелалъ — макаръ да Ви упрѣкватъ, че сте младъ и даже нѣкои правятъ имсинация, че нѣмате законната възраст за депутатъ, обаче това Ви прави честь, защото Стамболовъ на 25-годишна възраст е заседавалъ тукъ — дай, Боже, Вие да станете професоръ по медицина, но никога Вашитѣ студенти да не мислятъ, че Вие не разбирате отъ туберкулоза, ракъ или нѣкоя друга белесть, затова защото сте били принадлежали къмъ Българския земледѣлскъ народенъ съюзъ. Едното е политика, другото е наука. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Една грижа трѣбва да имаме — да не позволимъ науката да бжде опартизана. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ). Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. Чернооковъ! Тѣкмо тази бѣше моята основна мисль и тѣкмо тамъ бѣха монѣтъ

подозрения — че науката, за съжаление, се използва от г. Цанков за политика и, ако щете, за някакви лични домогвания в областта на политиката.

И. Василев (з): Студентството не казва, че професор Цанков не разбира от политическа икономика.

Г. Черноков (д. сг): Тъкмо това казвам и г. Василев ме потвърждава.

Г. Димитров! Аз Ви слушах, за да чуя кои са Вашите доказателства, Вашите съображения, че г. проф. Цанков — подчертавам професор — бил правил политиката. И когато Ви слушах внимателно и си вземах бележки, разбрах, че неговата провокация се е състояла в това, че сговористкият печат писал, че той си чел спокойно първата лекция.

Д-ръ Г. М. Димитров (з): То допълни провокацията.

Г. Черноков (д. сг): От това вие сте се ядосали. А друг един вестник, който не знам чий орган е — всеки го отрича като свой орган — подготви едно настроение, след като г. Цанков започна да чете лекции в изпълнение на едно свое задължение, което му се повелява и от избора на академическия съвет, и от указа, подписан от вашия министър на народното просвещение, и от това, че комуто плащат заплата като професор, не може да не чете лекции. Държавата му плаща пари, за да чете. Той е избран и посочен по законния ред и си изпълнява дълга. И в изпълнение на своя дълг. . .

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Г. Черноков! . . .

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Нямате думата!

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Съ негово позволение, г. председателю. Аз отговарях на въпроси. Искам да се обясни.

Председателстващ Н. Захариев: Нямате думата!

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Позволихте да задават на мен въпроси, а аз не мога да задавам.

Г. Черноков (д. сг): Времето ми се отнема. Знаете, че имам право да говоря 15 минути, нямам никакви привилегии и не ги желая.

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Защо г. Цанков не започна да чете лекциите си от м. октомври и защо ги чете от 8 до 9 ч. вмъсто от 11 до 12 ч., както са насрочени? Без да пита никого, обявява ги от 8 до 9 ч. Това е умишлено. Не можете ме кандардиса.

Г. Черноков (д. сг): Това е работа на академическия съвет. Тия подробности не ги зная. Но ако е вярно, то показва, че той с хитрост е искал да избъгне конфликтът — това, което вие искате: с такт, с отлагане да се успокоят известни настроения, които, за жалост, се създават от вълн.

Но има срѣдство против Цанкова, ако той чете полицейски лекции, както вие казахте. Но нѣма едно изречение от неговите лекции, което да ви дава основание да твърдите това. Аз бих обвинил г. Цанков, че той като политик от тази трибуна чете много академически речи. И вие всички тук го обвинявате, че е много професор. Ние, партизани, нѣмаме много голѣм вкус към академически сѣждения. Това е истината, и който разсѣждава обективно и спокойно, ще я признае.

Прочее, касае се за независимостта на едно учреждение, касае се за свободата на българската наука, за свободата на българския учен да изказва свободно своето мнение; касае се най-после, г. г. народни представители, за авторитета на държавната власт, която днес се представлява от ваши представители, а не от наши. Тѣ трѣбва да решат въпроса: ще продължава ли Цанков да чете лекции или не. Нека най-после тѣ кажат: „Цанков вѣн“. Но нѣмате право да искате от никой човек, когото искате да изгоните, като малодушник и подлец, да напусне катедрата, на която четвъртък вѣк се е борил честно и е признат от всички.

Тази сѣщата студентска група била подкрепена от свободни граждани, незаписани въ Университета. Забележете, че студентът е свободен гражданин вѣн от Университета. Студентът има право да бѣде и гражданин, и академик, ако знае и умѣе да разграничава

своите функции на гражданин-политик и гражданин-академик. Да дойдат студентите, принадлежащи към тази редица. (Сочи крайната лѣвица), принадлежащи към вас (Сочи мнозинството), и т. н., да дойдат въ своите младежки партийни групи, да дойдат въ публичните събрания, да дойдат въ печата, да дойдат чрез митинг да направят манифестация против сговориста Александър Цанков, но да оставят спокойно студентите, които искат да слушат Цанков, да му слушат лекциите.

Г. г. народни представители! Ако е вѣрно това, че г. Цанков, е компрометиран, низвержен въ съзнанието и чувствата на българските студенти, тогава въпросът е много прост: да бойкотират лекциите му, да не стѣпават. И нека тогава предъ обществото, предъ учениѣ се покаже, че Цанков е самъ, че Цанков е наистина компрометиран. Но защото има една значителна част студенти, които желаят да го слушат — а както обясняват колегите на г. Цанков от всички партии, по-голямата част студенти от юридическия факултет го искат и го слушат, . . .

Д-ръ Г. М. Димитров (з): Това не е вѣрно.

Г. Черноков (д. сг): . . . а само една част студенти, студентите от агрономическия факултет, не го желаят — аз по-скоро съм склонен да приема, че моето твърдение е вѣрно. Ако моето твърдение не бѣе вѣрно, а вашето бѣе вѣрно, тогава тази метода на бойкота бѣше да бѣде ефикасната. Но, понеже бойкотират не е ефикасна метода, затова се употребява другото срѣдство — срѣдството на общественото и политическото въздействие върху оценката, която академическият съвет на Университета ще прави.

Сѣщата тая група — само една минутка ми позволете, г. председателю, за да обясня втората точка от моето питане — се отправя към Народното събрание и настоява да навлѣзе въ сградата. Но какви съображения, кого да търси, делегация ли да изпраща — това не е толкова съществено. Съществено е, че охраната на Народното събрание казва: „Не може да влѣзете, излѣзте; тѣлпи не може да се допустат въ Народното събрание“. Ние всички трѣбва да се замислим тук за един друг голѣм принцип — за свободата и имунитета на народния представител.

Х. Чолаков (з): Никой не е застрашенъ.

Г. Черноков (д. сг): Ако е въпросъ за страхъ, г. Чолаков, не знам дали много ще Ви отстѣпа въ храбростъ. Зная, че и Вие сте храбъръ, но се надѣвамъ, че и Вие нѣма да ми отречете лична храбростъ.

Х. Чолаков (з): Не е тамъ въпросътъ.

Г. Черноков (д. сг): Но въпросътъ е за Народното събрание и, особено, че не бива да се взимат мѣрки, г. г. народни представители, които не са опредѣлени. Ако е въпросъ да се прави какъвто и да е упрѣкъ на министра на вътрешните работи, то не е, че той не чувства грижата да пази авторитета на неговата собствена власт, да запази реда въ улицата и вътрешното спокойствие, а то е, че мѣрките му са неопредѣлени.

Г. г. народни представители! Аз си спомнямъ друга една акция на студентите, която осаждамъ от тукъ, от висотата на това мѣсто. Въ деня на годишнината от подписването на Ньойския договоръ студенти отидоха да правят изстѣпления срещу една легация и да нарушат пакъ едно голѣмо начало на добрите международни отношения — толерирането на представителите на чуждите държави. Но веднага тогава всички реагираха смѣло и твърдо. Тогава нѣмаше усложнения и нѣмаше да бѣдат допуснати. Отидоха даже да се извиняват набързо наши голѣми сановници, за да се запази престижа на една чужда власт. Е добре, ако сме толкова чувствителни към интересите на чуждата власт — което сме длѣжни да направимъ — защо да не бѣдем чувствителни, г. г. народни представители, към нашата собствена власт, към нашите собствени учреждения, към независимостта на нашата българска наука и към независимостта на най-върховното учреждение на българската демокрация, на Народното събрание? (Ржкопльскания от сговористите) (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Христо Трайковъ.

Х. Трайковъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Следъ като се потрошиха стотици ребра, следъ като се потрошиха стотици глави, се сложи въпросътъ за причинитѣ, които предизвикаха вчерашнитѣ инциденти. В. „Свободна речъ“, въ единъ гласъ, заедно съ провокаторската „Зора“ излизатъ въ колонитѣ си да твърдятъ, че за вчерашнитѣ инциденти сж били причина провокатори отъ земледѣлцитѣ и провокатори отъ комунистѣтѣ. Ние, които винаги обичаме да отчитаме нѣщата така, както сж си, смѣемъ да заявимъ тукъ, че причинитѣ не сж нито въ вчерашния день, нито въ онзи ден; причинитѣ се криятъ далечъ въ тъмната 9-юнска нощъ, въ организирането на която взе най-активно участие проф. Цанковъ, който, като министъръ-председател на България, биде нареченъ „кървавиятъ професоръ Цанковъ“.

Нѣкой отъ мнозинството: Не, въ Мукденъ сж причинитѣ!

Х. Трайковъ (раб): Че това е така, говорятъ 30-тѣ хиляди избити презъ неговото управление.

Да видимъ сега, действително имало ли е провокаторство въ тая работа или самъ той е провокаторътъ, заедно съ неговата 9-юнска клика. В. „Заря“ пише така: (Чете) „На лекция съ охрана и полицейско куче. Следъ като престана да бжде министъръ-председател, г. Цанковъ поднови да чете лекциитѣ си. Ако и да бѣше Сговорътъ на власт, г. Цанковъ, като отиваше да чете лекции, се придружаваше отъ двама детективи и отъ едно полицейско куче“. Това става, г. г. народни представители, презъ времето, когато Сговорътъ още бѣ на власт. Я се запитайте: кой другъ професоръ отива заедно съ детективи и полицейско куче да чете лекции на народното студентство? Има ли подобно нѣщо? Нѣма. Това го върши само проф. Цанковъ и за да го върши, трѣбва да има причини. Причинитѣ сж 30-тѣ хиляди избити, сѣнкитѣ на които го следятъ навсѣкѣ и той нѣма да намѣри спокойствие, докато не отиде на мѣстото си — въ килинтѣ на централния затворъ. (Ржкоплѣскания отъ работницѣтѣ)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ако кучето е виновно, лесна работа — да го утрепемъ и ще се свърши цѣлата работа!

Г. Костовъ (раб): Кучетата не сж виновни, а чорбаджитѣ на кучетата.

Х. Трайковъ (раб): Второ, подхвърли се, че вчерашниятъ инцидентъ билъ между студенти националисти и студенти, противници на национализма, противници на проф. Цанковъ и въобще на 9-юнщината. Понеже въ пресата се подхвърли, че скандалитѣ сж станали между студенти националисти и ненационалисти, азъ ще прочета нѣкои имена, за да се види какви сж били тия студенти. В. „Пладне“ изнася следнитѣ имена на лица, отъ което може да се види, дали тѣ сж били студенти.

С. Мошановъ (д. сг): Има връзка между „Пладне“ и комунистѣтѣ.

Х. Трайковъ (раб): Като слушатели на лекцията на г. проф. Цанковъ вчера сж присѣдствували и следнитѣ лица: (Чете) „Секретарътъ му Борисъ Първановъ, Калчо Клатевъ, Минчо Минева и Ошановъ — нито единъ отъ тѣхъ не е студентъ“. Между другото сж били: К. Наумовъ, Къневъ, Лъсковъ, — тоя детективъ, прочутъ не само на софийското гражданство, но и на цѣлия български народъ съ своитѣ фашистски похвати спрямо българскитѣ граждани, респ., спрямо народнитѣ трудови маси — Райчо Меландовъ — сжщо така известна фирма отъ университета при Шарения мостъ.

Д. Апостоловъ (д. сг): Прочети имената на надничаритѣ отъ Министерството на земледѣлието.

Х. Трайковъ (раб): Присѣдствували сж на лекцията още Петко Стойновъ, Любомиръ Георгиевъ, „Графътъ“ — сжщо така прочутъ студентъ отъ Университета при Шарения мостъ и пр. и пр.

Поставя се сега другиятъ въпросъ: вѣрно ли е, че провокатори сж подготвили тази работа, че действително отъ провокатори е устроенъ този инцидентъ? Провокатори има, но тѣ сж въ лицето на Цанковъ и неговата клика и на всички ония поддръжници, които и днесъ той намира изъ срѣдата на Народния блокъ въ лицето на неговото правителство. Че това е така, азъ ще ви прочета следното.

Предъ представители на печата г. Гиргиновъ е заявилъ следното: (Чете) „Още онзи день дадохъ нареждане на Преславски да не изпраща никаква полиция вътрѣ въ Университета“; обаче Преславски на своя глава, мимо нарежданията на министра на вътрешнитѣ работи, знаейки на кого служи, дава нареждане и изпраща — не ще съмнение, по нареждане на Цанковъ и неговата клика — полиция въ Университета да бие и трепе студентитѣ, така както вчера стана.

Сега ми идва на умъ да сравня тая случка съ една напълно аналогична случка, която стана преди нѣколко месеца въ София, когато работницѣтѣ спортисти искаха да протестиратъ противъ единъ законъ — който навремето се прокара въ Камарата — на едно събрание въ театрътѣ „Хемусъ“. И тамъ стана точно това, което стана вчера въ Университета. Отъ тукъ искамъ да заключа, че между станалото вчера и ставащото при управлението на Сговора нѣма абсолютно никаква разлика. Нѣма никаква разлика затова, защото и вчера управляваше Сговорътъ и днесъ управлява, само че чрезъ други свои слуги.

Казва се отъ тая трибуна, че Цанковъ по никакъвъ начинъ не бивало да бжде търпѣнъ като професоръ въ Университета. Други се явиха въ негова защита — че той трѣбвало да бжде професоръ и занаятъ, защото само по този начинъ ще се запази самостоятелността, автономията на Университета. Е добре, ние ще кажемъ, че на 21 юний българскиятъ народъ каза кои могатъ да бждатъ негови учители и кои могатъ да бждатъ негови управници, само че съ тази забележка — че той се подхлъзна и биде излъганъ още единъ пътъ, защото нито едно отъ обещанията, които му се даваха на 21 юний, не се изпълни, въ това число премахването на закона за защита на държавата, даване амнистия, народенъ създъ за палачитѣ и пр. и пр. И ако стана инцидентътъ вчера, на 16 декемврий, за това не може да се вини никой другъ, освенъ тия, които на 9 юний направиха преврата и тия, които на 21 юний дойдоха да спасяватъ сжщитѣ, които напълно бѣха презрѣни отъ народнитѣ маси, които маси рано или късно ще направятъ всичко, за да се отвърватъ отъ тѣхъ.

Въ края на краищата ние нѣма какво да искаме, освенъ да се присъединимъ къмъ исканията на демонстрирацитѣ студенти и да искаме отстранението на Цанковъ отъ Университета, отваряне широко вратитѣ на Университета и народенъ създъ за 9-юнскитѣ палачи. (Ржкоплѣскания отъ работницѣтѣ)

Нѣкой отъ мнозинството: Ами за кучето създъ нѣма ли!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! И моето питане, отправено до г. министра на вътрешнитѣ работи, се отнася до скръбнитѣ събития, които станаха вчера въ Софийския университетъ и изъ софийскитѣ улици, чието ехо и до този моментъ още не е заглъхнало.

Азъ нѣма да влизамъ въ подробноститѣ на събитията, защото това го направиха преждеговорившитѣ. За менъ въпросътъ, поне външно, поне по фактитѣ, стои така. Има една борба въ Университета. Отъ едната страна сж българскитѣ студенти, които не желаятъ да слушатъ единъ професоръ, . . .

Г. Каназирски (д. сг): Много малко студенти.

Д-ръ И. Бешковъ (з): . . . отъ другата страна има единъ професоръ, който е достатъчно тегезозинъ, за да си служи съ всички срѣдства, простени и непростени, за да накара студентитѣ насила да слушатъ неговитѣ лекции. (Оживление)

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): То не се знае.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Въ тази борба между студентитѣ и г. проф. Цанковъ паднаха жертви. Университетътъ стана арена на кървави борби. Коридоритѣ и залитѣ на Университета сж опръскани съ кръвта на българската студентска младежъ — едно скръбно събитие, което покрусилъ българското общество.

Резултатъ на какво е борбата, г. г. народни представители, между студентитѣ и г. проф. Цанковъ — азъ малко ще засегна този въпросъ, защото той не е предметъ на моето питане. Студентитѣ, като студенти, иматъ право да правятъ обструкция на когото щатъ отъ своитѣ професори. (Оживление всрѣдъ говорившитѣ) Това е тѣхно право. Това право е извоювано презъ течение на вѣковетѣ.

Въ това право, ако щете, се състои и автономията на университета. (Оживление върху сговориститъ)

Нъкой отъ сговориститъ: Ама право!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Студенти и професори заедно сж извоювали автономията, самостоятелността на университетитъ. Така е въ странство, въ чужбина, въ тамкашнитъ въковни университети, не може да не бжде така и у насъ.

Нъкой отъ сговориститъ: Така не може да се говори отъ трибуната. Това не значи, че могатъ да вършатъ своеволия.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Студентитъ иматъ право да правятъ обструкция на своитъ професори; нъщо повече — студентитъ избиратъ своитъ професори.

Отъ сговориститъ: А-а-а!

Нъкой отъ сговориститъ: Както въ Русия!

Д-ръ И. Бешковъ (з): И въ случая нашето студентство е искало да направи една обструкция на г. проф. Цанковъ, не инцидентна, не изъ заугла. То е предупредило обществото, то е предупредило правителството, то е предупредило Академическия съветъ, то на дѣло е направило вече две-три обструкции.

На всички е известна целта на студентството. Българското студентство не се ржководи, г. г. народни представители, отъ партизански съображения, то не влага въ своята борба користъ; неговата борба е чиста, защото то я идеализира; то интуитивно върви и отправя погледъ напредъ къмъ по-чистото, къмъ по-идеалното, къмъ по-свѣтлото. Азъ говоря за студентството, за мнозинството, за стотицитъ, за подавяващото болшинство; не говоря за провокаторитъ фашисти и комунисти, които искатъ да изкористятъ тази борба. Азъ говоря за голѣмата борба на студентството, което не желае да обръща Университета на арена, а което винаги гони най-свѣтли и чисти идеали. Студентството води борбата си безъ користъ, то не влага въ нея партизанство, политически отенъкъ. Другъ е въпросътъ, ако има увлѣчения, ако има пристрастия. Студентството не желае да слуша г. проф. Цанковъ. Азъ смѣтамъ, че то е право да не желае да го слуша. Настроенията въ студентството, г. г. народни представители — позволете ми да кажа — изразяватъ нашата действителност, може би печална, но действителност. Г. проф. Цанковъ е развѣнчанъ въ съзнанието на просвѣтеното българско общество като общественикъ. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ) Г. проф. Цанковъ не може да се сърди на студентството, че то не желае да го слуша. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ) Той не може да се сърди на българското обществено мнение, че го е отрекло.

Азъ ще се позова само на единъ фактъ, за да видите какво мисли за г. проф. Цанковъ, като общественикъ, единъ отъ нашитъ най-сѣлми държавници днесъ — председателътъ на Камарата, уважаемиятъ г. Малиновъ. Презъ м. май т. г., презъ време на министерската криза, г. Цанковъ, когато бжде натоваренъ да състави кабинетъ, покани, между другитъ, и г. Малиновъ. Г. Малиновъ — доколкото си спомнямъ отъ вестницитъ — му каза: „Г. Цанковъ! Вашето име е свързано съ такова минало и съ такива събития, че азъ не мога да ви дамъ моето сътрудничество и не желаю да разговарямъ съ Васъ“. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ)

Х. Статевъ (нац. л. о): Опровергаха го.

Д-ръ И. Бешковъ (з): И когато следъ обѣдъ, въ 6 часа, г. Цанковъ пожела за последенъ пътъ да направи опитъ да се срещне съ г. Малиновъ, г. Малиновъ не благоволи да се срещне съ него, не благоволи дори и по телефона да разговаря, а помоли г. Мушановъ, който по телефона съобщи на г. Цанковъ, че не желаятъ да влѣзатъ въ кабинета му. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Мене ме интересува другата страна на въпроса. Дори да допустимъ, че студентитъ сж прекалили въ своята борба — което азъ не допускамъ и не вѣрвамъ, защото имамъ предъ себе си изложението на акционния комитетъ на студентитъ, въ което казватъ, че тѣхната борба е насочена изключително срещу проф. Александъръ Цанковъ, противъ неговата историческа отговорност и срещу системата Цанковъ въ нашия общественъ животъ и че тѣхната борба не надхвърля рамкитъ на една академическа борба, (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) — тая борба би трѣбвало да бжде изживѣна въ Университета. Конфликти между студенти и професори всѣкога е имало, но тия конфликти винаги и преди всичко трѣбва да

се изглаждатъ въ Университета между самитъ студенти и професоритъ, да се изглаждатъ отъ академическия съветъ. Това не е станало и това е присърбното. А най-присърбното е, че се е огнела възможността за намѣса своевременна на академическия съветъ. Отнела се тая възможностъ, защото г. проф. Александъръ Цанковъ е изненадалъ академическия съветъ, като ще въ определеното време за лекцията му е нахълталъ въ Университета съ 200 души полицаи, явни и тайни, бивши и настоящи, заедно съ стражаритъ отъ Народното събрание — навлѣзали е въ Университета и сж се почнали една съвъ, едни страшни побоища надъ намѣрацитъ съ тамъ студенти.

Г. г. народни представители! Сжщността на моето питане е тая: кой допустна, какъ е било позволено на полицаи, явни или тайни, да пристѣпятъ прага на Университета и да се разиграятъ тия страшни сцени, които оросиха сградата на Университета съ кръвта на българскитъ студенти; кой допустна това копунство съ Университета, съ нашата Алма матеръ; кой позволи да бждатъ изхвърлени, като пачаври отъ прозорцитъ на втория етажъ на Университета българскитъ студенти и студентки? Та кои сж тия студенти? Не сж ли тѣ утрешнитъ строители на България, не сж ли тѣ, които носятъ идеализма, който у насъ полекалека изчезва: не сж ли тѣ, които трѣбва да закръмятъ въ себе си идеалитъ на свобода, на демокрация? И когато тѣ реагиратъ срещу всѣко насилие, тѣ трѣбва да бждатъ дори поощрявани. Биваше ли въ българския Университетъ да се разиграятъ тия срамни сцени и толкова нещастни студенти и студентки да киснатъ днесъ по участъци и болници? Какъ можа да се позволи на полицията да влѣзе и да извърши тая вандалщина, какъ се допустна, г. г. народни представители, българскиятъ Университетъ да се превърне въ полицейски участъкъ не, въ скотобойна? Ето голѣмиятъ въпросъ и него отправямъ азъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и го моля да ми отговори.

Втората точка отъ моето питане е: какви мѣрки е взелъ г. министърътъ на вътрешнитъ работи, за да предотврати по-нататъшното проливане на кръвъ въ нашата Алма матеръ и изъ софийскитъ улици? И третата точка е: какви мѣрки възнамѣрява да вземе г. министърътъ на вътрешнитъ работи срещу провинилцитъ се негови подведомствени органи.

Въпросътъ, г. г. народни представители, е голѣмъ, въпросътъ е излѣзълъ изъ оградата на Университета, въпросътъ е общественъ, въпросътъ е парламентаренъ. Обществото чака по него отговора на правителството на Народния блокъ. То трѣбва да ни отговори, защото правителството на Народния блокъ има за задача да пази гражданскитъ и политически свободи въ тая страна, има за задача да служи на демократията. Въпросътъ днесъ е за честта и за престижа на правителството на Народния блокъ; нъщо повече, въпросътъ е и малко по-другаде: въпросътъ е и тамъ, да се пресѣкатъ ржцетъ на надигацитъ се тъмни сили на реакцията и на конспирацията, които се готвятъ да се нахвърлятъ и да узаятъ демокрацията. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ)

Въ днешната прсая на провокация отъ страна на г. проф. Цанковъ и на групата фашистки хлапетни около него ние съзираме първия мѣничкъ опитъ на прощраждане пищовитъ, за да се опита колко е силенъ противникътъ и, ако този опитъ мине, следъ това да вдигнатъ мѣрника високо.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Това е позоръ!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Да внимаваме, г-да. Когато катили и изверги устройваха съзаклятия и заговори срещу римската република, носѣше се предупредителниятъ тревоженъ зовъ „Caveant, consules“. И днесъ, когато демокрацията е застрашена, ние всички, ние всички, и азъ отъ тая трибуна, сме длъжни да извикаме на тия г-да тукъ (Сочи министерската маса) „Caveant, consules!“ (Продължителни ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на народната просвѣта.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Преди да дамъ исканитъ обяснения на г. г. запитвачитъ, дължа да заявя, че съ това съвсемъ не искамъ да предреша единъ въпросъ, съ който е сезиранъ академическия съветъ на Университета, който единственъ е властенъ да го разреши.

Отдавна, както азъ, така и академическия съветъ при Университета, имаме сведения, че се правятъ известни демонстрации срещу проф. Цанковъ, че се готвятъ по-голѣми демонстрации срещу сжщия професоръ. Отъ своя страна азъ направихъ това, което бжде въ кръга на моитъ

малки права: помолихъ и посъветвахъ университетската управа да вземе необходимите мърки, щото да не стават никакви безредици въ сградата на Университета. Сезирана управата на Университета, тя повдигнала въпроса. Но подведена от някои оптимистично настроени професори, задоволена се само съ известни съвети и съ известна колегиална молба, щото проф. Цанковъ да преустанови четенето на своите лекции под претекстъ на болестъ или пъкъ на някаква командировка, или пъкъ на някаква друга причина. Имало е и другъ пътъ такъвъ случай съ него. Въ 1922 г., пакъ следъ известни безредици, при празника на Университета, отпразднуванъ въ Военния клубъ, той бѣше поискалъ отпускъ отъ Министерството на народната просвѣта. Обаче сега проф. Цанковъ, не вървайки, може би, че ще станатъ тѣзи демонстрации, или пъкъ вървайки, че той ще ги преодолѣе, или пъкъ имайки намѣренieto да ги преодолѣе на всѣка цена и да ги използва за себе си, не се съгласилъ съ молбата на своите колеги и съ управата на Университета и отказалъ да преустанови четенето на своите лекции. Повторно той е билъ помоленъ, казано му е било да не влиза въ Университета, придружаванъ отъ полицейска хайка, ...

П. Стоевъ (раб): Кой му даде тази полицейска хайка?

Министъръ К. Муравиевъ: ... да не влиза въ Университета придруженъ отъ външни хора; безспорно, да взема своя тѣлохранителъ, но да използва малката аудитория № 2, която побира около 60 души студенти, кѣдето е много мѣчно да се предизвикатъ безредици. Проф. Цанковъ и този пътъ не се вслушва въ гласа на своите колеги. Най-първо чете своята лекция въ аудитория № 2. Но окураженъ отъ успѣха си — успѣхътъ е въ случая спокойствието — той се прехвърля въ аудитория № 1, която побира отъ 200 до 300 души и тамъ почва да чете своите лекции. Г. Чернооковъ каза, че нѣмало нищо чудно въ съобщенията на вестниците — въ тѣлестите съобщения на вестниците, бихъ казалъ азъ — че професоръ Цанковъ чете своите лекции при пълно спокойствие. Фактътъ, че той ги чете неочаквано, предъ външни хора, не студенти; фактътъ, че всѣки день, следъ своята лекция, той подчертава въ своите партийни органи, че е завладѣлъ Университета, че е наложилъ пълно спокойствие, ще познаете, драгнѣше тая младежъ, която бѣше недоволна отъ него и която не желаше той да има свободенъ достѣпъ въ университетската сграда.

Често пжти, г-да, липсата на тактъ е по-големо престѣпление, особено въ случаи като този, когато имаме проливане на кръвъ, отколкото е престѣпление погазването на единъ принципъ или на някакъвъ правилникъ. Благоразумието не наддѣля въ случая. Вчера професоръ Цанковъ, върпѣйки че е билъ предупреждаванъ отъ свои колеги, върпѣйки че е знаелъ, че рано или късно ще се случатъ безредици, е челъ пакъ лекция. А който знае нашите български права; който знае, че въ Университета се оперира съ една младежъ буйна; който знае, че и тамъ политическите страсти сѣ разгорещени до максимумъ, не може да не предвиди, че тамъ нѣма да се свърши само съ едно свиркане и съ едни дюлюкания. Както обикновено, и вчера той отива въ Университета пакъ придруженъ съ около 40 души външни хора — нѣма да споменавамъ за неговото полицейско куче.

А. Бояджиевъ: Полиция имало ли е? Кой ги е пратилъ, кой ги е далъ?

Нѣкой отъ земледѣлците: Чакайте, министърътъ на вътрешните работи ще ви каже.

Министъръ К. Муравиевъ: Безспорно, че тия хора сѣ били: бивши частни секретари, околийски началници, бивши чиновници отъ Министерството на просвѣтата и бивши полицаи.

С. Омарчевски и И. п. Рачевъ (з): И бивши депутати.

Министъръ К. Муравиевъ: Азъ лично не мога да бъда виненъ въ това, че не съмъ взелъ никакви мѣрки въ случая, нито мога да предполагамъ, че може да бѣде виненъ министърътъ на вътрешните работи въ това.

Споредъ разписа на лекциите професоръ Цанковъ е трѣбвало да държи лекции въ понеделникъ, вторникъ и петѣтъ отъ 11 до 12 часа, а вчера, въ срѣда, той отива на лекция отъ 8 до 9 часа.

С. Омарчевски и И. п. Рачевъ (з): И миналия пътъ пакъ така.

Министъръ К. Муравиевъ: Той чете тая своя лекция съвършено изненадано, безъ никой студентъ да знае.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Значи, подготвена работа.

Министъръ К. Муравиевъ: Отъ страна на студентите, по мои сведения, не е имало нищо предварително организирано.

С. Омарчевски (з): Професоръ Цанковъ не се подчинява на разписанието на лекциите!

Министъръ К. Муравиевъ: Професоръ Цанковъ влиза въ аудиторията съ своя ескортъ — ескортъ, който е билъ съставенъ отъ хора, ...

К. Караджовъ (з): Отъ полицаи и престѣпници.

Министъръ К. Муравиевъ: ... имената на нѣкои отъ които съвсемъ не ги препорѣчватъ като такива, които могатъ да правятъ свита на единъ професоръ.

Н. Стамболиевъ (з): И нашиятъ бившъ колега Търкелановъ е билъ тамъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Частъ отъ охраната му заема аудиторията — и то най-здрава охрана, съставена отъ 80—35 души, които нѣмали видъ на хора на науката.

С. Димитровъ (раб): Касапи и тъмни личности.

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣ заели входа, и много малко студенти и студентки влѣзли въ аудиторията. Чуло се свирене и нѣкой и другъ извикали: „Долу!“ Тукъ вече започва да става въ аудиторията нѣщо необикновено. Входътъ е задръстенъ. Тия, които сѣ въ аудиторията, слушатъ лекция, а ония, които сѣ вънъ, не могатъ да влѣзатъ въ аудиторията. Опитва се да влѣзе единъ студентъ, нѣкой си Каркъмовъ, но специалната охрана, която не е имала нищо общо нито съ управата на Университета, нито съ Министерството на вътрешните работи, взема тая студентъ, по посочване отъ нѣкой човѣкъ отъ охраната, за противникъ на Цанкова, и не го допуска да влѣзе вътре въ аудиторията. Но не се задоволява само съ това, а почва да му нанася удари. Негови другари студенти протестиратъ. Охраната се нахвърля и върху тѣхъ и почва форменъ бой. Вътре въ аудиторията е спокойно и г. проф. Цанковъ чете своята лекция, върпѣйки ударитъ и виковетъ — нѣща, които ставатъ предъ прозорците на аудиторията. Една студентка — забележете това, искамъ да го подчертая, защото отъ него азъ вадя заключение, че не е имало абсолютно нищо организирано въ самата аудитория — задава въпросъ: „Г. професоре! Какво става навънъ?“ Би било чудно ушитъ на всички студенти и студентки въ една аудитория да бждатъ отпушени само за думитъ на професора, а да не чуятъ виковетъ на тѣзи, които сѣ бити предъ прозорците на аудиторията. Запитването на студентката нѣма абсолютно никакъвъ провокаторски характеръ, обаче хайката се нахвърля върху студентката и почва да я бие. Намѣсватъ се студенти — кажете ги нейни приятели, или колеги, застанали да защитятъ едно слабо момиче, което е имало куража да издигне гласъ на протестъ предъ професоръ Цанковъ за побоя, нанесенъ надъ нейни колеги вънъ — почватъ да протестиратъ тия студенти, и тогава организирана стража, неофициална, недържавна, се нахвърля и почва вече единъ систематически бой надъ всички студенти. Нѣкои отъ тая стража сѣ показали револвери, а мнозина отъ тѣхъ сѣ носили подъ дрехите кѣси тояги, или пъкъ гумени палки, съ които сѣ нанасяли удари и пакъ сѣ ги крили подъ палтата си.

А. Бояджиевъ (раб): Които сѣ складирани въ Дирекцията на полицията и сѣ се намирали подъ тѣхните палта. Това е интересно.

Министъръ К. Муравиевъ: Бити сѣ не само тия малцина, които сѣ протестирали, но сѣ бити поголовно всички студенти безъ разлика на политически убеждения. Фактътъ, че дотогава нѣма раненъ, нито малтретиранъ никой отъ охраната на г. Цанковъ, за мене показва, че тя е била най-силната група въ аудиторията, че тя е била въоръжена, че тя е имала физическото, ако не морално, над-

мощие въ аудиторията на професоръ Цанковъ. Студенти се притичватъ не на помощъ, но нѣкои отъ любопитство, а нѣкои, при вида на пролѣтата кръвъ, да се солидаризиратъ съ тѣзи тѣхни колеги, които протестиратъ. Въпрѣки туй, протестътъ имъ е билъ свършено миренъ, защото г. проф. Цанковъ, ескортиранъ отъ своята стража, излиза спокойно, преминава презъ двора и отива, необезпокояванъ, освенъ отъ нѣкои свирни, дюдюкания, до входа на Народното събрание. Той влиза, заедно съ своята охрана, невредимъ. Въ сѣщото време азъ видѣхъ студенти, които отъ другата врата влѣзоха съ окървавени глави и кръвта имъ течеше по тремовѣтъ на Народното събрание.

Не може да се вини университетската управа, че не е вземала необходимитѣ мѣрки: всичко, което е било въ кръга на възможното, въ кръга на нейнитѣ предвиждания, тя го е направила. Въ случая имаме липса на тактъ, както ви казахъ по-рано, което е по-голѣмо престѣпление, отколкото погаването даже на единъ законъ, защото тази липса на тактъ, на благоразумие, предизвика вчерашнитѣ кръвополития.

Университетската управа не е искала полиция, защото тя сама знае да брани свободитѣ на Университета. Тя не е искала полиция още повече, че не е знаела, по разписанието на лекцитѣ, че г. проф. Цанковъ ще чете именно въ този день, въ този часъ и въ тази аудитория своята лекция.

Г. Чернооковъ ме запитва, между другото, какво трѣбва да направя, за да се запази свободата и достойнството на единъ професоръ въ Университета.

Нѣкой отъ работницитѣ: Трѣбва да отиде въ затвора!

Министъръ К. Муравиевъ: Неговата свобода и неговото достойнство ние сме се мѣчили да ги запазимъ. Фактътъ, че неговата кѣща е денонощно усилено охранявана; фактътъ, че той отива до Университета, придруженъ отъ полиция; фактътъ, че управата на Университета се е стремѣла да запази реда — показва, че ние сме изпълнили нашия дългъ. Дали ескортътъ на единъ професоръ отъ полиция трѣбва да бѣде вѣченъ и дали това е съвмѣстимо съ неговото достойнство, като професоръ, азъ оставамъ всѣки отъ васъ да си отговори. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

А. Бояджиевъ (раб): Защо сж му дали въ разпореждане полиция, когато той отива да провокира? Това е интересно да се знае.

Министъръ К. Муравиевъ: Колкото се касае до автономията на Университета, Министерството на народната просвѣта нито е имало, нито има намѣрение да я погавза. Академическиятъ съветъ има свои прерогативи и азъ никой пътъ не съмъ ималъ намѣрение да посѣгамъ на тѣхъ. Фактътъ, г. Чернооковъ, че азъ подписахъ указа за назначението на г. Цанкова, който на 9 юний смѣтна насилствено земледѣлската власт, чието име въ продължение на редъ години, криво или право, за насъ, земледѣлцитѣ, е синонимъ на кръвополитие (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ), показва, че макаръ и съ болка на душата, макаръ и съ душевна жертва, ние сме запазвали докрай автономията на академическия съветъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Какъ ще се разреши въпросътъ досежно достѣпа на професоръ Цанковъ въ Университета? Отъ лѣво „другаритѣ“ препорѣчватъ едва ли не да го обесимъ . . .

С. Димитровъ (раб): На буницето.

Министъръ К. Муравиевъ: . . . на паметника на Царь-Освободителя. (Оживление всрѣдъ земледѣлцитѣ)

Х. Трайковъ (раб): Нѣма да сбъркате.

Н. Дойчиновъ (раб): Сжщо и земледѣлцитѣ искатъ да го обесятъ.

Министъръ К. Муравиевъ: И тѣ въ този свой стремежъ искатъ да увлѣкатъ студентството въ едни акции, които нѣматъ нищо общо съ борбата му срещу професоръ Цанковъ. Защото вчера, когато азъ приехъ изпълнителния комитетъ на студентитѣ, той ми заяви ясно и категорично, че тѣхната борба се свежда къмъ следното: първо, че тя нѣма политически характеръ; второ, че тя е мирна; трето, че тя е сведена само между студентството и г. Цанкова, като професоръ, и че студентството нѣма нищо противъ

управата на Университета, че не е противъ своитѣ професори, които обича и уважава, че даже нѣма нищо противъ нѣкои професори, които сж сговористи, другари на г. Цанкова, но сж пакъ въ Университета, обаче студентството не може да търпи професора-политикъ г. Цанковъ, като смѣта, че неговото име е свързано съ лоши спомени и съ една политика, която трѣбва да бѣде далечъ поне отъ университетската сграда. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Н. Дойчиновъ (раб): Защото отрѣза главата на Стамболийски.

Министъръ К. Муравиевъ: Студентството смѣта, че съ насилие може да се дойде на власт, че съ насилие до нѣкъде може да се управлява, но че наука съ насилие не може да се преподава. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Отъ тукъ нѣкои господа дадохъ други препорѣжки. Единъ шефъ на парламентарна група едва ли не препорѣча: четири картечници, сто студентски трупа повалени на площада предъ Народното събрание — и работата щѣла да бѣде свършена!

Нѣкой отъ работницитѣ: По старъ навикъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Ние тази препорѣжка не можемъ да възприемемъ, защото времената на картечницитѣ, времената на кръвополитията смѣтаме, че сж свършени, . . .

А. Бояджиевъ (раб): Кой е тоя шефъ?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звѣни)

Министъръ К. Муравиевъ: . . . и защото смѣтаме, че свободата на единъ професоръ да чете лекции не можемъ всѣки день да я изкупуваме съ проливане студентска кръвъ (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), и че, най-подиръ, не можемъ да се вслушваме въ такива провокаторски съвети, за да не дадемъ възможностъ утре да грабнатъ траурнитѣ знамена да ги развѣзватъ въ София и да сочатъ на „кървавото“ блоково правителство.

Нѣкой отъ работницитѣ: И да погребатъ Народния блокъ.

А. Бояджиевъ (раб): Карайте така още известно време, че да видимъ дали нѣма да погребете Народния блокъ! (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Министъръ К. Муравиевъ: Дотогава, докогато борбата бѣше чисто академична, Министерството на народната просвѣта не се намѣси. Следъ като тя стана уллична, студентството биде предупредено да не продължава да се шири изъ улицитѣ, защото ще влѣзатъ всрѣдъ него конспиративни елементи отъ лѣво и отъ дѣсно, които ще искатъ да използватъ, да изкористятъ неговата борба за свои лични политически цели, . . .

И. Симеоновъ (д): Костовъ се смѣе!

Министъръ К. Муравиевъ: . . . и да не бѣде маша въ ржцетъ на реакцията отъ лѣво или отъ дѣсно. И азъ се надѣвамъ на благоразумието на нашето студентство.

Колкото се касае до разрешението на въпроса, дали проф. Цанковъ ще продължи да чете своитѣ лекции, азъ се надѣвамъ, г. г. народни представители, че академическиятъ съветъ, който е сезиранъ съ въпроса и се занимава съ него, съзнавайки вопиющата нужда отъ миръ, редъ, спокойствие и чиста наука въ Университета, ще вземе необходимитѣ мѣрки да ги гарантира, и най-вече тогава, когато г. г. професоритѣ отиватъ да четатъ своитѣ лекции въ Университета, да не бждатъ принудени предъ прага на аудиториитѣ да прескачатъ локви отъ студентска кръвъ. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Онзи день, на 15 т. м., следъ обѣдъ, въ една отъ стаитѣ на Народното събрание азъ имахъ разговоръ съ директора на полицията, който ми съобщи, че, по сведенията на полицията, на другия день г. проф. Цанковъ ще чете лекция и че срещу него се готвятъ да станатъ нѣкои нежелателни инциденти, въ смисълъ, че ще има борба отъ една и отъ друга страна. Поради тѣзи съобщения на по-

лицията, г. директорът на полицията ме питаше какво тръбва да прави. Аз му заявих онова, което бях заявил и предъ представители на печата преди около един месец, въ смисъл, че ние, държавната административно-полицейска власт, нѣма да се бѣокаме въ занятията, въ порядкитѣ и въ зданието на Университета. Ние нѣма да поддържаме вътрешния редъ въ Университета, защото това не е наша длъжност. Ние можемъ да влѣземъ въ сградата на Университета само тогава, когато академическата власт поиска съдействието на полицията, за да запази реда, за да запази всички онѣзи блага, за които полицейската власт може да бѣде евентуално призовавана навсѣкѣде, а така сѣщо и въ Университета. Азъ казахъ на директора на полицията, че нашитѣ полицейски органи, било явни, било тайни, нѣма да влизатъ въ сградата на Университета. Обаче предъ видъ на тѣзи съобщения, ние ще трѣбва да засилимъ само полицейската стража предъ Университетската сграда, на улицата. Защото както пазимъ всички улици, така сме длъжни да пазимъ особено улицата предъ Университета, когато дохождатъ сведения за подготвяне на нѣкои действия отъ насилственъ характеръ.

Следователно, моето нареждане бѣше, че на другия денъ стражата предъ Университета трѣбва да бѣде засилена. Азъ даже не се интересувахъ кой частъ г. проф. Цанковъ ще чете своята лекция, нито г. директорътъ ми съобщилъ за часа, когато тая лекция ще започне. Сѣщиятъ денъ или на другия денъ сутринта — не зная кога точно е станало това — и академическата власт на Университета е поискала отъ столичния комендантъ сѣ писмо да засили стражата предъ оградата на Университета. Така че моето нареждане, полицията да остане да пази реда на улицата и само въ случай на нужда да интервенира, се покрива напълно и отъ искането на академическата власт въ този смисълъ.

Така премина времето до вчера къмъ 9½ ч. сутринта, когато азъ въ Министерството на вътрешнитѣ работи получихъ първитѣ сведения по телефона, че сѣ станали нѣкои нежелателни работи, че има бити, ранени и даже арестувани студенти. Веднага азъ повикахъ директора на полицията и коменданта на столицата да ми докладватъ подробно за станалото въ Университета. Отъ доклада на столичния комендантъ азъ разбрахъ, че той е поставилъ своитѣ органи само предъ оградата на Университета и че нито единъ агентъ отъ столичната тайна полиция не е билъ пратенъ вътре въ оградата на Университета.

А. Бояджиевъ (раб): Г. министъръ Муравиевъ каза, че имало и вътре въ Университета, около г. Цанковъ.

Отъ мнозинството: Мълчи тамъ, бе!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той ми събщи, че имало и арестувани студенти, които само се провѣрватъ дали сѣ действително студенти и откъде сѣ, понеже сѣ били хванати при схватката. При излизането имъ отъ оградата на Университета, полицията е заловила нѣкои отъ тѣхъ и ги е докарала въ IV полицейски участъкъ, където — по мое нареждане — трѣбваше само да стане снежане на тѣхната самостоятелност и изразпитъ за това, кѣде сѣ били тѣ въ момента на произшествията, а следъ това да бѣдатъ пуснати, дотолкова, доколкото не се установи за нѣкой че е уличенъ въ нѣкое извършено престѣпление. И действително, още вчера, следъ извършването на разпита, тѣ сѣ били пуснати.

Въ сѣщия моментъ, когато азъ получавахъ доклада за станалото вътре въ оградата на Университета, по телефона въ Вътрешното министерство ми се събщи, че една тѣпла отъ студенти се трупя предъ Народното събрание. И догдето азъ влѣза въ споразумение съ полицията, за да получа точни указания и за да се взематъ съответни мѣрки за запазването реда на улицата и предъ Народното събрание, въ този моментъ мене ми се събщи, сѣщо по телефона, че тази група отъ студенти, които сѣ възлизали може би на 100—200—300 души — не зная точно колко сѣ били — . . .

А. Бояджиевъ (раб): Хиляди бѣха.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . е избрала нѣколко души свои делегати, които изпраща като делегация въ Народното събрание, при г. министъръ-председателя; и че тѣхнитѣ другари, които сѣ образували групата предъ Народното събрание, сѣ заявили, че ще чакатъ делегацията да излѣзе отъ Народното събрание и, следъ като чуятъ отговорна на г. министъръ-председателя, ще се разотидатъ. Поради това съобщение, азъ дадохъ нареждане да не се прибѣгва къмъ никакви брутални мѣрки

за разпрѣсването на насѣбралото се мнозинство предъ Народното събрание, докато излѣзе делегацията отъ Народното събрание.

Въ това време, обаче, предъ Народното събрание сѣ станали нѣкои схватки между студентитѣ отъ двата лагера, между които, очевидно, има прикрити личности, които сѣж участвували въ тия студентски демонстрации, безъ, обаче, да бѣдатъ студенти. Но, въ всѣки случай, тия демонстрации и схватки, които сѣ станали, не сѣ могли да бѣдатъ предотвратени, затова защото, за да бѣдатъ предотвратени, трѣбваше да бѣде прѣсната цѣлата тѣпла, която е била предъ Народното събрание.

Следъ известно време, къмъ 11 ч., ако се не лѣжа, азъ получихъ съобщение, че тѣплата, следъ като излѣзла делегацията отъ Народното събрание, се прѣснала мирно и тихо и е напуснала площада предъ Народното събрание. Следъ това азъ веднага дойдохъ тукъ и действително видѣхъ, че предъ Народното събрание нѣмаше никаква тѣпла.

Студентитѣ се бѣха насѣбрали около сградата на Университета и тамъ заседаваха. Полицията разчиташе, че студентитѣ, щомъ се намиратъ въ своя домъ — Университетътъ — ще бѣдатъ послушни спрямо наредбитѣ на властѣта и, следъ като си направятъ своето съвѣщание, каквото тѣ искатъ да направятъ, ще се прѣснатъ. Затуй студентитѣ не бѣха обезпокоявани предъ оградата на Университета, съ надеждата, че ще бѣдатъ благоразумни да се подчинятъ на една законна наредба на властѣта, която гласи, че, предъ видъ положението, въ което се намира страната, не се допускатъ внезапни улични демонстрации, отъ която и страна да бѣдатъ тѣ устроивани.

За наша изненада, обаче, студентството е образувало едно шествие, което е трѣгнало по ул. „Царь-Освободителъ“, минало е надолу покрай Военния клубъ, покрай Двореца, презъ ул. „Търговска“ и се отправило къмъ ул. „Царица Йоанна“, бивша „Витошка“, за да отиде, по наши сведения, ужъ къмъ министра на просвѣтата, обаче при една явна опасност, че това множество може по-нататъкъ да форсира, да продължи по сѣщата ул. „Царица Йоанна“ и да се яви предъ домътъ на проф. Цанковъ, дето можеше да станатъ нѣкои нежелателни инциденти. И понеже това множество продължаваше да се движи шумно и никой не можеше да знае, кой е господаръ на това множество, полицейската властъ взе мѣрки да не допусне по-нататъкъ отъ площадъ „Св. Недѣля“ движението на тая тѣпла. Обаче, за наше нещастие, въ този моментъ площадъ „Св. Недѣля“ е най-многолюденъ и тѣплата се увеличила значително. Тамъ се явили вече повече студенти; грамадно мнозинство български граждани студенти сѣ били пратени тамъ, очевидно, отъ други срѣди, които сѣ искали да използватъ положението. Имало е опити за издигане на трибуни на площадъ „Св. Недѣля“.

Въ това време, когато се бѣ насѣбрала тѣплата, трѣбваше да се взематъ мѣрки и бѣ повикана пожарната команда, за да бѣде прѣсната тѣплата съ мирни срѣдства. Сѣщевременно полицейската властъ ме уведоми, че, за всѣка сигурност, трѣбва да бѣде повикана и военна сила, и азъ дадохъ съгласието си да бѣде повикана въ случай на нужда да военна сила. Такава бѣ дадена.

Въ сѣщия тоя моментъ отъ тѣплата се направи искане предъ властѣта, една делегация да отиде предъ г. министра на народната просвѣта, за да изкаже и предъ него своитѣ искания и своитѣ жалби. Следъ като тази делегация се яви предъ г. министра, тя дойде пакъ предъ тѣплата. Тѣплата даваше декларация предъ властѣта и предъ приятели на властѣта, че ще се прѣсне мирно и тихо, така, както се прѣсна първия пътъ предъ Народното събрание.

Вследствие на това, даде се възможностъ делегацията да отиде действително предъ г. министра на народната просвѣта, като тѣплата остана на площада и властѣта продължаваше да взема своитѣ мѣрки, т. е. да запази позицитѣ, които тя бѣше зела за всѣка евентуалностъ.

С. Димитровъ (раб): Да сѣче глави!

А. Стоевъ (з): Не е вѣрно!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Делегацията се яви предъ г. министра и е получила увѣрения. Въ момента, когато е дошла на площада военна сила, тѣплата се е прѣснала мирно и тихо и, за наше голѣмо щастие, ние узнахме, че не сѣ станали никакви особени инциденти на площада „Св. Недѣля“ и че всичко е минало безъ нѣкакви особени жертви.

С. Димитровъ (раб): Тръбваше да има 20.000 души избити, за да има тогава инциденти.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се! Тукъ-таме е имало схватки, обаче особени инциденти не сж отбелязани.

Още на заранъта, следъ като станаха инцидентитъ въ оградата на Университета, полицейската власт ми докладва, че за следъ обѣдъ, къмъ три-четири часа, се готви една улична демонстрация, единъ митингъ предъ Народното събрание. Сжщитъ тѣзи сведения дойдоха и впоследствие, следъ като се разпръсна тълпата отъ площада „Св. Недѣля“. Вследствие на това, даде се нареждане, че въ интереса на реда и спокойствието тази улична демонстрация предъ Народното събрание ще трѣбва да бѣде осуетена, не трѣбва да бѣде допустната, ...

П. Стоевъ (раб): На всѣка цена, значи!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... затова защото преди всичко такава една демонстрация предъ Народното събрание можеше да породи, може би, и най-нежелателни инциденти и да има последици, които никой предварително не може да предвиди; особено инициаторитъ студенти на подобна една акция, сж огледъ на целитъ, които тѣ гонятъ по отношение на своитъ академически работи, не могатъ да предвидятъ всички евентуални последици, които биха могли да се явятъ.

П. Стоевъ (раб): И безъ оружие, значи, може да станатъ страшни работи!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И действително, г. г. народни представители, вие бѣхте свидетели какъ тази тълпа на нѣколко пѣти искаше да се събере тукъ, предъ Народното събрание, и да направи единъ форменъ митингъ. Вие бѣхте сами свидетели и на всевъзможни провокации. Господа, съвсемъ не студенти, се явяваха да говорятъ тукъ, предъ Народното събрание, и да използватъ студентството. Г. г. народни представители отъ работническата група бѣха излѣзли навънъ и провокираха. ...

Г. Костовъ (раб): За да изпълнятъ своя дългъ, а не да провокиратъ; за да осуетятъ провокациитъ, които се вършеха отъ вашата полиция. (Възражения отъ мнозинството)

Б. Кръстевъ (раб): Азъ бѣхъ излѣзълъ вънъ и бѣхъ между студентитъ.

И. Симеоновъ (д): Мълчи тамъ, бе! И ти барабаръ Петко сж мжжетъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тълпата, която се бѣше събрала предъ Народното събрание, въ своето меншество, бѣше сж студентски шапки, всичкото друго бѣше нестуденти, и студентитъ сж насѣскаха отъ всевъзможни провокатори, които се явяватъ на много мѣста да вършатъ своето провокаторско дѣло.

А. Бояджиевъ (раб): Г. министре! Имаше депутати не само отъ Работническата партия, но имаше депутати и отъ мнозинството. Ако ние сме провокатори, тогава и тѣ сж провокатори. Ние отидохме да гледаме какъ полицията бие и разгонва студентството.

М. Бечевъ (д): Мълчи, бе! Вие сте недоволни, че не се пролѣ повече кръвъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! За да подкрепя това, достатъчно е да ви прочета единъ позивъ, който е издаденъ отъ Независимитъ работнически професионални съюзи въ България — Мѣстенъ синдикаленъ съветъ — София.

Но, преди да ви прочета този позивъ, азъ ще трѣбва да ви съобща и следния фактъ, който свидетелствува какъ тѣзи тукъ отъ лѣво (Сочи работницитъ) дебнатъ всѣки моментъ, за да шурмуватъ българската държава, и че често пѣти най-съвѣстнитъ младежи могатъ да станатъ несъзнателни жертви въ тѣхнитъ ржце.

С. Димитровъ (раб): Сж още по-голъма сила ще рухнете вие, щомъ правите така.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Димитровъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Още преди да почне лекцията си г. Александъръ Цанковъ — азъ съмъ длъженъ да изтъкна истината — въ момента, когато е трѣбвало да почне лекцията си, преди още да стане схватката, преди още да е влѣзълъ въ аудиторията който и да е, входътъ на Университета, вестибюлтъ — не съмъ влизалъ въ новата сграда на Университета и не зная какъ е разпредѣлена — входоветъ вътре и стълбитъ къмъ етажитъ сж били оръсени сж комунистически позиви, които сж могли да бждатъ приобрани отъ всѣки единъ, който влиза въ Университета.

Г. Костовъ (раб): Прѣснати сж били отъ органи на вашата полиция.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не студентитъ, които сж искали да се противопоставятъ на лекцията на г. Александъръ Цанковъ, сж разпръснали тѣзи позиви, а агентитъ на комунизма въ България сж искали да използватъ случая и сж прѣснали тѣзи позиви. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Следователно, покрай чиститъ ржце, които се борятъ за известни студентски права, за известни студентски схващания, има и нечисти побуждения, които още отъ самото начало придружаватъ манифестиращето студентство до последния моментъ, даже и до късно вечерта вчера тукъ, предъ Народното събрание.

И. Симеоновъ (д): Не се обаждатъ отъ тамъ (Сочи работницитъ), следователно, това е вѣрно.

С. Димитровъ (раб): Защо не кажете и за днешното брожение, което продължава противъ Цанкова?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За да ви докажа, г. г. народни представители, каква е била ролята на Българската комунистическа партия, прикрита сега подъ името Работническа партия, ... (Възражения отъ работницитъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. да.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... достатъчно е да ви прочета следния позивъ на Независимитъ работнически професионални съюзи въ България — Мѣстенъ синдикаленъ съветъ, София: (Чете) „Другари и другарки! На 16 декемврий Университетътъ и улицитъ на София бѣха опръскани сж кръвта на народното студентство, което е плътъ отъ нашата плътъ и кръвъ отъ нашата кръвъ“.

С. Димитровъ (раб): Това сж факти.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля ви се, г. да.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Съгласенъ съмъ тукъ сж васъ, но по-нататкъ ето какво се казва: (Продължава да чете) „Има убити и ранени повече отъ 100 души синове на трудящия се народъ!“

И. Симеоновъ (д): (Къмъ работницитъ) Лъжци!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ трѣбва да заявя, че вчера тукъ, предъ Народното събрание, и вътре, въ оградата на Народното събрание, по кулоаритъ, преднамерено се пускаха най-алармистични и провокаторски слухове отъ мнозина лица, че има убити.

А. Бояджиевъ (раб): Тончо Мечкарски и Жеко Маджаровъ да кажатъ има ли ранени?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Бояджиевъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ голѣмата си частъ това бѣха депутатитъ отъ Работническата партия. Всичко това бѣше една провокация и лъжа. По-нататкъ въ позива се казва: (Чете) „Въпрѣки мобилизацията на цѣлата полиция и войска, нѣколко хиляди народни студенти, подкрепени отъ множество работници, владѣха презъ цѣлия денъ улицата“. Виждате, г. г. народни представители, какви безсрамни сж провокаторитъ (Възражения отъ работницитъ), какъ тѣ искатъ да използватъ вчерашнитъ събития.

С. Димитровъ (раб): Фактъ е, че владѣха улицата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Продължава да чете) „София гърмѣше презъ цѣлия денъ отъ мощнитъ вижове“.

„Долу кървавият проф. Цанковъ и всички убийци на 30-хиляди работници и селяни!“

Отъ работниците: Долу! (Смѣхъ върѣдъ мнозинството)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Продължава да чете) „Долу закона за защита на държавата! Пълна и безусловна амнистия! Легализиране на Българската комунистическа партия! Долу „Народниятъ блокъ“, който върви по пътя на Сговора! Долу тия, които убиха двама стачници въ Ямболъ! Долу тия, подъ режима на които се „самообесватъ!“ Да живѣе борбата на трудящитъ се! Долу фашиската диктатура! Да живѣе работническото-селско правителство!“

А. Капитановъ (з): Долу провокаторитѣ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това сѣ били, следователно, исканията на манифестиращето вчера студентство! Вие виждате какви политически мародери сѣ тѣзи хора, даже по отношение на студентството. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Костовъ (раб): Вие сте палачи на студентството. (Възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Силно звѣни)

Г. Костовъ (раб): Мародери сте вие, защото въ вашата програма писахте: „Премахване закона за защита на държавата“, а още го държите.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ искамъ да отговоря на нѣкои отъ поставенитѣ ви сѣ питаннята въпроси.

А. Бояджиевъ (раб): Въ платформата на Народния блокъ преди 21 юний имаше всички тия искания, които четете въ позива.

Н. Стамболиевъ (з): Амнистията ще дойде!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Силно звѣни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. д-ръ Бешковъ и други г. г. народни представители ме питатъ: Вѣрно ли е, че агенти на полицията, явни и тайни, сѣ взели участие въ побоя, нанесенъ надъ студентството вътре въ оградата на Университета.

А. Бояджиевъ (раб): Извѣнъ може, нали?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Заявявамъ категорично това, което вече и казахъ, че моето нареждане бѣше: никакви полицейски органи да не влизатъ вътре въ оградата на Университета, освенъ ако полицейската властъ бѣде повикана на помощъ отъ академическата властъ. Следователно, всѣки отъ органитѣ на полицията, за който се установи, че е билъ въ оградата на Университета и е взелъ участие въ побоя надъ студентитѣ, ще понесе своята отговорностъ и своето наказание. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Бояджиевъ (раб): Ами ако е билъ вънъ отъ оградата?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звѣни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако г. Александъръ Цанковъ е влѣзналъ въ Университета сѣ вънкашни лица, азъ не мога да знамъ защо той е билъ допуснатъ да влиза сѣ вънкашни лица, затова защото властта на полицията не се простира и вътре въ оградата на Университета. Университетътъ е свободенъ, той има своята университетска властъ и той, следователно, ще иска отъ г. професора защо е влѣзналъ сѣ чужди лица въ Университета. Ако между тѣхъ има полицейски органи, отишли тамъ безъ разрешение отъ своето началство, тѣ ще бѣдатъ наказани.

А. Бояджиевъ (раб): Ама тѣ иматъ разрешение отъ Васъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако има началстващи лица, които сѣ дали нареждане на своитѣ подведомствени да влѣзатъ въ оградата на Университета и да взематъ участие въ побоя, да защищаватъ когото и да било, въпрѣки моето нареждане, тия началстващи лица ще бѣдатъ наказани. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Въ това отношение се води едно дознание отъ Университета. Азъ

имахъ честта да говоря съ г. ректора на Университета и да го помоля да даде и на менъ всички онѣзи сведения, които той ще получи отъ академическото дознание — и азъ правя своитѣ разследвания — като се разпитатъ всички студенти, пострадали или не, и всички разсилни въ Университета и въобще всички сведоци, които могатъ да дадатъ известни показания и сведения, които интересуватъ полицията, и азъ давамъ тържествено обещание, че тия сведения ще иматъ своитѣ послѣдствия въ смисъла, въ който ви казахъ преди малко. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Бояджиевъ (раб): Какво ще направите съ политикитѣ, които сѣ били вънъ отъ оградата и сѣ нанасяли побой? (Възражения отъ земледѣлцитѣ. Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звѣни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Минавамъ по-нататкъ на нѣкои отъ въпроситѣ, които ми задава г. Чернооковъ. Г. Чернооковъ, както го чухте, той трибуна на Народното събрание се опита да хвърли една инсинуация по отношение на днешното управление въ смисълъ, че днешното управление е едно управление, което не спазва установенитѣ права и свободи въ страната. Въ своето питане той твърди, че група студенти и граждани сѣ били блокирали сградата на Народното събрание и сѣ възпрепятствували свободното влизане въ нея на народнитѣ представители, за да изпълнятъ своитѣ длѣжности.

По-нататкъ той пита: (Чете) „Какви мѣрки се взематъ, за да се запази неприкосновеността на членоветѣ на Народното събрание и свободата на мненията имъ, както повелява вториятъ членъ отъ глава XIV на конституцията“. Г. г. народни представители! Това е — азъ ще си позволя да кажа — една силна диверсия — за да не каже нѣщо друго — която се прави отъ г. Черноокова противъ днешното управление. Никой не е искалъ да суспендира независимостта на Народното събрание и неприкосновеността на народнитѣ представители, никой, следователно, не може да обвинява управлението въ нѣкаква мекушавостъ или въ нѣкакво нарушение на конституцията. Както ви казахъ, тази тѣпла се бѣше събрала помимо нашитѣ нареждания и натрупала предъ Народното събрание и тази тѣпла се разотиде мирно и тихо, следъ като стоя известно време предъ него.

С. Димитровъ (раб): Това е учаща се младежъ, а не тѣпла.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ говоря за „тѣпла“ въ добрия смисълъ на думата. Това мнозинство отъ хора, което се бѣше събрало, сигурно е било възбудено отъ случката въ Университета, но то най-малко е искало да възпрепятствува народнитѣ представители да влѣзатъ въ Народното събрание. Може би нѣкои народни представители въ това време да не сѣ имали за моментъ физическа възможностъ да влѣзатъ въ Народното събрание, защото мнозинство е имало предъ оградата на Народното събрание, обаче ако отъ предната страна не е могло да се влѣзе, сигурно отъ задната, отъ северната страна на Народното събрание е могло да се влѣзе спокойно. Въ всѣки случай, г. г. народни представители, една лоша виходка е отъ страна на г. Черноокова, дето той иска тукъ да обвинява управлението въ нѣкаква мекушавостъ или въ нѣкакво-си нарушение на конституцията. Ние, отъ Народния блокъ, сме за една силна властъ, сме за престижа на властта и ще го поддържаме. Ние, обаче, не сме бабагити, и дето трѣбва и дето не трѣбва да проливаме кръвъ. (Бурни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Бояджиевъ (раб): Както вчера.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние не желаемъ това. И тамъ, където можемъ съ добра дума да отстранимъ мнозинството, предпочитаме да го отстранимъ съ добра дума. Това бѣше нашата тактика вчера, като бѣхме въ пълно съзнание, че властта има още много и много срѣдства, за да се наложи, ако трѣбва. Обаче не стана нужда да се налагаме по крутъ начинъ. Ако, обаче, г. Чернооковъ е билъ обезпокоенъ отъ факта, че е имало нѣколко души неприятелски разположени къмъ неговата партия и къмъ неговитѣ приятели, та не е могълъ свободно и спокойно да влѣзе въ Народното събрание, азъ съжалявамъ, но отъ това да се прави заключение, че е нарушенъ еди-кой членъ отъ конституцията, че се посѣгало на неприкосновеността на народнитѣ представители, азъ намирамъ, че това е пре-

силено и много пресилено, за да не кажа много провока-торско. (Ржкоплъскания отъ мнозинството)

По този поводъ ползувамъ се да кажа, че всички ние трѣбва да бждемъ много благоразумни, за да не наливаме масло въ огъня. Трѣбва благоразумие и отъ тукъ (Сочи дѣсницата), но и отъ тукъ. (Сочи лѣвицата) Азъ отбелязвамъ нуждата отъ благоразумие, защото единъ отъ тази-зараншнитѣ вестници особено ми дава поводъ, за да кажа тѣзи думи. Единъ отъ тази-зараншнитѣ вестници, който принадлежи на по-рано управляващата партия Демократически сговоръ, който досега се занимаваше съ това, дали сѣ криви очитѣ на г. Мушанова или на Гиргинова и сѣ дребнави, клокарски работи, днесъ вече намѣри другъ поводъ, за да може да прави своитѣ клюки и доносничества; днесъ той се занимава вече съ вчерашнитѣ демонстрации и прави заключение съ голѣми тлѣсти букви, като пише, че нѣкои отъ демонстрациитѣ били насочени, били съ тенденция и съ целъ да се обиджа офицерството, да се вика противъ войската, да се вика даже и противъ държавния глава.

Отъ мнозинството: Позоръ! (Ржкоплъскания)

Д. Апостоловъ (д. сг): Това е истина.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): (Къмъ сговориститѣ) Провокатори сте вие. Защо не излѣзете да го отречете това? Опровергайте го, ако сте честни хора.

Н. Стамболиевъ (з): Георги Чернооковъ е винаги про-вокаторъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не отричамъ възможността въ една такава демонстрация, като вчерашната, нѣкои екзалтирани елементи, нѣкои закоравѣли про-вокатори, . . .

С. Патевъ (з): Сговористи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . да направятъ нѣщо извънъ реда, да издадатъ нѣкой звукъ, да кажатъ нѣщо, което никой не го е очаквалъ. Може би и вчера нѣкой провокаторъ, безъ, обаче, голѣмата частъ отъ студентството да е била съгласна съ него, да е казалъ такава кѣщо.

Х. Чолаковъ (з): Да.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може нѣкой да го е направилъ това, но да се печатѣ съ голѣми букви, че е имала такава тенденция вчерашната демонстрация по софийскитѣ улици, това действително е една много непо-чтена, много недобросъвѣстна работа. (Ржкоплъскания отъ мнозинството)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Никой не е чулъ викове противъ царя.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ осждамъ, както и всички вие трѣбва да осждите, всички демонстрации, които ставатъ безъ разрешение на властѣта.

Ж. Маджаровъ (з): Нека каже г. професоръ Данаиловъ какъ бѣше вчера синъ му Марко Данаиловъ. Не предвож-даше ли той провокаторитѣ?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това е истинска лъжа. Вие вчера държахте предъ Народното събрание речъ на мом-четата, а това, което сега казвате, е лъжа.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Никѣде не е предвождалъ синъ ми провокатори. Той само е миналъ вчера тукъ по улицата, а вие сте държали речъ, въ която сте казали на студентитѣ: „Организирайте се, за да спечелите борбата“.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. Данаиловъ! Вашиятъ синъ и побой е нанасялъ. Професорски синъ! Язкъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Никакъвъ побой. Той е възпи-тано момче и не може да нанася никому побой. Народни представители държаха вчера речи предъ студентитѣ, за да ги възбуждатъ Г. министре! Вие трѣбва да имате това предъ видъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кое?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Народни представители отъ болшинството сѣ държали речъ предъ студентитѣ, за да

ги възбуждатъ. Ако искате да изнасяте факти, изнесете и тоя фактъ.

С. Димитровъ (раб): Вие трѣбваше да вържете Вашия синъ, за да не ходи да провокира.

А. Бояджиевъ (раб): Какво ще го вързва? И той е като него. Достоеенъ синъ на баща си.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние трѣбва да бждемъ противъ демонстрациитѣ на улицата, особено когато тѣ ставатъ по единъ неопозволенъ начинъ. Разбира се, никой не отказва правото на студентството да се оплаче отъ онова, което става. Студентството може да има пълни га-ранции, че всички виновници ще бждатъ наказани, че пра-вительството никога нѣма да се солидаризира съ побойни-цитѣ, както и академическата властъ е противъ станалитѣ побоища. Обаче на улицата, когато се правятъ демон-страции, и най-добросъвѣстнитѣ хора могатъ да станатъ неусѣтно орждия на най-нечиститѣ погълзновения. И азъ трѣбва да кажа, че имамъ доказателства, че въ вчераш-ната манифестация, която стана предъ Нродното събрание, е имало провокатори и недобросъвѣстни хора, които сѣ искали да използватъ случая за своитѣ тъмни и нечисти цели. Въ джоба ми сѣ нѣколко гилзи, които сѣ паднали тукъ, предъ Народното събрание, отъ „нагантъ“ и отъ други револвери. (Сочи нѣколко гилзи) Вистрелитѣ съ тѣя револвери сѣ дадени въ момента, когато пожарната команда, по искане на полицията, е дошла тукъ, за да накара чрезъ най-кроткото срѣдство всички да се разо-тидатъ. (Възражения отъ работницитѣ)

Х. Трайковъ (раб): Това е най-лошото срѣдство, зимно време да полѣте хората съ студена вода. Васъ да Ви полѣятъ съ студена вода зимно време, че да видимъ дали ще ви бжде леко. (Смѣхъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Трѣбва да бждемъ ша-стливи и доволни, че при тѣзи изстрели не сѣ дадени ни-какви жертви, които щѣха да бждатъ напраздно. И азъ съмъ убеденъ, че българското общество, както и българ-ското студентство, съзнаватъ, че когато една властъ иска да подпомогне на страждущитѣ, да вземе мѣрки за редъ и спокойствие, и да даде даже удовлетворение, трѣбва да се даде възможность преди всичко на тази властъ да стори това. А за да ѝ се даде тая възможность, улицата не трѣбва да бжде въ безпорядѣкъ. Трѣбва всички, при молбата на властѣта — както вчера само съ молба се е действувало — да се оттеглятъ.

А. Бояджиевъ (раб): Съ бичове се е действувало.

Л. Станевъ (раб): 100 души ранени — съ молба!

А. Бояджиевъ (раб): Хубава молба съ бичове.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще трѣбва да кажа, че е желателно тѣя инциденти да не се повтарятъ. Ако г. г. комуниститѣ съ своето чисто вѣруу на комунизма желаятъ да смущаватъ реда, нека излѣзатъ сами да го смущаватъ; ще знаемъ поне, че има рушители на държавата и ще се взематъ съответнитѣ мѣрки, . . .

Нѣкой отъ работницитѣ: Това е провокация.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . а не да действуватъ подъ чуждо прикритие.

А. Бояджиевъ (раб): Насѣсквате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ никого не насѣс-камъ, защото не азъ ви карамъ да излизате на улицата. Вие всѣки день смущавате реда. Вие даже бихте излѣзли, заедно съ червения бившъ попъ, да защитите и Бога на митингъ, ако поповетѣ излѣзатъ на улицата да правятъ митингъ. (Смѣхъ и ржкоплъскания отъ мнозинството) И червениятъ попъ ще бжде сигурно защитникъ на Бога!

М. Станевъ (раб): Да, но ако този митингъ бжде на-соченъ противъ насилията на властѣта. Всички митинги противъ насилията на властѣта ще намѣрятъ нашата под-крепа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За васъ всички срѣд-ства сѣ позволени и вие се криете задъ добритѣ акции, за да използвате моментитѣ за вашитѣ лоши намѣрения. (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващ Н. Захариев: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Г. г. народни представители! Като представител на административната власт въ настоящия кабинет, азъ трѣбва да заключа своя отговоръ съ думитѣ, че ние желаемъ пълнъ редъ и пълно спокойствие въ страната. На всѣкого сме готови да отдадемъ онова, което той заслужава. Ние не сме се ангажирали нито съ убийци, нито съ побойници, нито съ законравѣли партизани. Ние сме въ услугитѣ на българското общество, въ всичкитѣ му негови разклонения, за да подпомагаме тамъ, където трѣбва да се подпомага. (Ржкоплѣския отъ мнозинството) Ще подпомагаме, ще издирваме виновниците и ще наказваме този, който заслужава наказание. Но същевременно ние трѣбва да припомнимъ и въ настоящия моментъ нуждата отъ запазване на реда и пълното спокойствие въ страната. Нашитѣ млади студенти, гордостта на България, младото поколение, което следъ насъ ще носи на плещитѣ си грижитѣ за преуспѣването на България, нека бѣде спокойно. Ние нѣма да оставимъ неговитѣ интереси незащитени въ кръга на закона. (Ржкоплѣския отъ мнозинството) Ние го молимъ, обаче, да бѣде търпеливо, да бѣде спокойно, да даде възможностъ на властта да се прояви.

А. Бояджиев (раб): Тя се прояви вчера.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Не властта да се прояви съ правата, които има по силата на законитѣ — да упражнява крути срѣдства, да упражнява въ случай на нужда и оръжие — а по единъ легаленъ начинъ, съ всички законни срѣдства, съ които разполага, да намѣри виновнитѣ, ако има такива...

А. Бояджиев (раб): Значи, съ оръжие.

Министър д-ръ А. Гиргинов: ... да ги накаже и да даде пълно удовлетворение не само на студентството, но и на цѣла свободомисляща България. (Продължителни ржкоплѣския отъ мнозинството)

Председателствуващ Н. Захариев: Има думата г. министър-председателъ. (Ржкоплѣския отъ мнозинството)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Следъ обясненията, които ви се дадоха отъ г. министра на просвѣтата и отъ г. министра на вътрешнитѣ работи, азъ нѣма що повече да прибавя. Доволенъ съмъ много, че тѣ, като членове на кабинета, който азъ председателствувамъ, можаха достойно да защитятъ позицитѣ на правителството.

Първиятъ въпросъ, за отношенията на наука и политика, доста сполучливо се разясни отъ г. министра на просвѣтата. Ние не искаме науката да бѣде подъ контролата на политиката, но не искаме и политиката да си играе съ науката въ тая страна. (Ржкоплѣския отъ мнозинството) Ще отдадемъ на академическия съветъ правото, което има по законитѣ на страната, съблюдавайки автономията на Университета, но ние винаги ще пазимъ реда и спокойствието въ страната, ако отъ нѣкакви раздори въ Университета тѣ бждатъ засѣгнати.

Отъ мнозинството: Браво! (Ржкоплѣския)

Министър-председател Н. Мушанов: Това азъ мога да го кажа, защото — както имахъ случая да кажа и на г. ректора на Университета вчера въ една среща — съмъ далъ сериозни доказателства, че скѣпя автономията на Университета и защото нѣкога азъ я възстановихъ изцѣло, когато тя бѣше поругана отъ други. Зная колко опити сѣ правени срещу нея. Но, г-да, автономията на Университета е за редъ, автономията не е за безредия.

Отъ мнозинството: Браво! (Ржкоплѣския)

Нѣкой отъ работницитѣ: Кой я нарушава?

Министър-председател Н. Мушанов: Г-да! Азъ не се впускамъ въ разбирателство на въпроситѣ, защото — г. министърътъ на просвѣтата ви каза — академическиятъ съветъ самъ е наредилъ единъ вътрешенъ редъ въ Университета, той ще ни даде разследванията си, всѣки ще трѣбва да вземе поука отъ тѣхъ и да види какви послѣдствия може да има. — Вчера дойде при мене една делегация отъ 18 души младежи, студенти, нѣкои отъ които наранени, превързани.

А. Бояджиев (раб): А г. Гиргиновъ е на друго мнение.

Председателствуващ Н. Захариев: (Звъни) Моля Ви се!

Министър-председател Н. Мушанов: Ако вземемъ да хитруваме, ми се чини, че ще Ви надмина. Моля Ви се да не хитрувате! (Ржкоплѣския отъ мнозинството) — Приехъ делегацията съ скръбъ. Оплакахъ ми се отъ събитията, които сѣ се развили сутринта. Азъ дойдохъ въ 10 ч. тукъ и ги научихъ. Г-да! Нека оставимъ настрана острастяването. Азъ съмъ убеденъ, че тукъ, въ срѣдата на народното представителство, нѣма човѣкъ, който може да се зарадва отъ такова зрелище — на младежи студенти да бѣде нанесенъ побой, и то тежъкъ побой, отъ главитѣ на които да шурти кръвъ. (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващ Н. Захариев: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Тѣ (Сочи работницитѣ) може да искатъ да използватъ вчерашното движение на студентитѣ за свои цели, защото обикновено обичатъ други да страдатъ, а тѣ безнаказано да прибиратъ плодетѣ. (Ржкоплѣския отъ мнозинството) Казвамъ, г-да, убедемъ съмъ, че никой отъ този Парламентъ не може да се радва на зрелището да гледа наранени младежи студенти въ нѣкаква си тѣхна вътрешна борба. И този въпросъ е важенъ — както казва и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи — и ние ще трѣбва да го разследваме и виновнитѣ да си получатъ наказанието. И въ това отношение бждете увѣрени, ...

П. Стоевъ (раб): Че нищо нѣма да стане.

И. Симеоновъ (д): Нѣка попѣтъ ви да се закѣне — че нищо нѣма да стане! (Смѣхъ)

Министър-председател Н. Мушанов: ... че ние ще можемъ да задоволимъ съвѣстта на Парламента и на обществото.

Г. г. народни представители! Следъ като азъ казахъ за представителитѣ на студентството, че ще се взематъ всички мѣрки, за да може да се разследва случката, следъ като имъ заявихъ, че разбирамъ що е младежки демонстрация, и следъ като ги помолихъ да не ставатъ проводници на други, стари и млади, вѣлхви, които чрезъ тѣхното движение ще искатъ да узавятъ властта, тѣ всички, доволни отъ моя отговоръ, излѣзоха и ми казаха, че ще се разпрѣснатъ. И за мене е по-важенъ другиятъ фактъ — че слободнитѣ и вечернитѣ събития, които станаха, станаха вече не въ връзка съ събитията отъ сутринта, а станаха нѣкакъ наредено, по други побуждения, ...

Нѣкой отъ мнозинството: По позивъ.

Министър-председател Н. Мушанов: ... по позивъ, вследствие онази мръсна клевета, която се разнасяше навредъ въ обществото, между гражданството, че имало убити десетки хора. Азъ си отивамъ въ къщи, жена ми ме посрѣща и ми казва, че имало убити 10 души студенти. Въ всички къщи бѣше проникнала мѣлвата, че имало десетки — тукъ ги казватъ 50, тамъ 100 души — жертви. Раздразни се и студентството, мога да кажа, много добросъвестно; но други господа създадоха нарочно тая мѣлва, за да могатъ да достигнатъ свои цели. И вечерната манифестация, която стана предъ Народното събрание, не е студентска. Трѣбва да бѣде човѣкъ слѣлъ, за да не види това. Тя е манифестация, която преследваше политически цели и, както винаги, въ нея сѣ взели най-голѣмо участие хората на Комунистическата партия (Ржкоплѣския отъ мнозинството)

П. Стоевъ (раб): Манифестацията на народа.

А. Бояджиев (раб): Оправдавате напълно полицаитѣ.

Министър-председател Н. Мушанов: Нѣма да ги оправдая. Ще видя, какво е не само тѣхното участие, но и участието на онѣзи хора, които сѣ придружавали г. Цанкова въ Университета. (Ржкоплѣския отъ мнозинството) Обаче никогато нѣма да си затворя очитѣ предъ онова, което стана навѣтъ.

Г-да! Увѣривамъ ви всички, и отъ дѣсно, и отъ лѣво — по този начинъ не ще узавите Народния блокъ.

Нѣкой отъ работницитѣ: Той самъ се узавява съ дѣлата си.

Министър-председател Н. Мушанов: Когато вървим ясно въ пътя на политиката си, когато сме казали предъ цѣль свѣтъ и предъ българското общество, че въ тия дни искаме да има миръ и редъ въ тая страна, ние нѣма да се отклонимъ отъ тоя пътъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Но колчимъ се проявяваме като защитници на омировореннето, недейте смѣта, че сме безсилни и безволни да реагираме срещу всички провокации, които се правятъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Всѣка провокация, г-да отъ работническата група, която ще намислите, нѣма да успѣе. Азъ разбирамъ лоялната борба, азъ разбирамъ да ни критикувате, да искате да ни вкарвате въ по-добъръ пътъ, да ни дърпате да не изпадаме въ острастраствания, ако има такива, да ни оправате въ пътя на законитѣ, за да вършимъ по-добри работи, но провокацията е дѣло на хора, които сѣ подли въ своитѣ замисли. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството) Провокацията е дѣло на анархията, не е дѣло на реда.

П. Стоевъ (раб): Погледитѣ Ви тукъ ли сѣ или тамъ? (Сочи сговориститѣ)

Министър-председател Н. Мушанов: Погледитѣ ми сѣ къмъ всѣкого, който иска да върши провокации въ страната.

П. Стоевъ (раб): Точно кажете, кѣде гледате — тукъ ли или тамъ. (Сочи сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Г. Костовъ (раб): Провокирахе цѣлия народъ на 9 юний, заедно съ тия. (Сочи сговориститѣ) Провокатори сте вие, провокатори сѣ и тия тамъ. (Сочи сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Казвалъ съмъ много пъти, ще повтора и сега. Вие, уважаеми господине отъ Пловдивъ, който обичате много да продавате куражъ и вчера пръвъ сте излѣзли въ тѣпната да говорите, . . .

Г. Костовъ (раб): Излѣзохъ да видя какво става.

Министър-председател Н. Мушанов: . . . благодарете на тая властъ. Защото, г-да, такива случки като вчерашнитѣ могатъ да накаратъ онзи, който не желае редъ, а търси случаи и поводи да ви отмъсти кръвно, да го направи.

П. Стоевъ (раб): Значи, трѣбва да го направи.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

А. Бояджиевъ (раб): Нѣщо повече — ние имаме сведения, че отъ тукъ, отъ Камарата, се насърдаваше полицията.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Имате сведения! И вчера и днесъ сте провокатори. Нищо не знаете.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Взехъ думата, за да кажа само тия нѣколко думи и завършвамъ. Нежелателнитѣ случки, които станаха вчера, ще се разследватъ. Ние, правителството, искаме първи да бждемъ наясно по този въпросъ. Всички сме прекарали младостъ и сме живѣли въ тия млади и невинни години, когато често пъти сме ставали орѣдия на политически поплѣзновения. Азъ съмъ правилъ три бунта, докато бѣхъ въ гимназията, безъ да зная какъ сѣ ме подвеждали политически партии. Първиятъ бунтъ срещу Стамболова бѣше организиранъ въ Габрово отъ опозицията и ние, гимназисти, тичахме въ борбата, несъзнателни герои, за да помагаме като мѣши на другитѣ. Младежки работи и увлѣчения! Но, при тѣхъ, когато се покаже стражарѣтъ, когато видимъ, че иде властѣта, всѣки трѣбва да си отиде. Азъ съмъ участвувалъ въ такива движения въ Франция, но щомъ видимъ стражарѣ, изведнѣжъ всѣки ще си отиде на мѣстото. Младежкитѣ манифестации свършватъ съ младежки невинни действия. Но когато виждаме организирани маси задъ тази невинна младежъ, които гонятъ своитѣ цели, когато виждаме революрни изстрели отъ тази тѣпла срещу властѣта, можемъ ли да смѣтаме, че това е една невинна манифестация? Не, това не е дѣло на студенти, не може да

бжде дѣло на студенти; това е дѣло на провокацията, която иска да унищожи и авторитета, и реномето на студентитѣ, и авторитета и реномето на властѣта. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г-да, азъ завършвамъ. Вчерашното дѣло, което продължава, е дѣло на провокацията, която иска да унищожи и реномето на студентитѣ, и реномето на властѣта. Вие, болшинството на Народния блокъ, който управлява, искате ли здраво да държите, ще трѣбва да спасимъ и достоинството на властѣта, и достоинството на истинското студентство, като преследваме провокацията съ законнитѣ мѣрки. И азъ ви давамъ обещание, че ще узнаемъ истината въ този скандалъ. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще иматъ думата г. г. запитвачитѣ, да кажатъ доволни ли сѣ отъ отговора на г. г. министритѣ.

Пръвъ има думата г. д-ръ Георги Димитровъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Моето питане бѣше отправено къмъ г. министра на народното просвѣщение. Азъ съмъ длъженъ да ви заявя, че съмъ много доволенъ отъ отговора на г. министра. И особено съмъ доволенъ, че ние мислимъ еднакво по голѣмитѣ държавни въпроси и че онова, което азъ изнесохъ съ своето питане, се подчертава почти изцѣло отъ онова, което се каза отъ г. министра.

П. Стоевъ (раб): Обаче само на думи.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И азъ вѣрвамъ, че следъ като г. министърѣтъ е направилъ потрѣбното, благодарумието и въ Академическия съветъ ще наддѣлѣе. Но най-много вѣрвамъ, че отговорното правителство ще вземе необходимитѣ мѣрки, за да се предотвратятъ всички провокации, които иматъ за целъ, безспорно, да компрометиратъ не само студентството, истинското народно студентство, а преди всичко народното правителство, за да го изкаратъ кърваво. Ние сме решително противъ този начинъ на действие. Но ние обръщаме още веднѣжъ вниманието на правителството, че тъмнитѣ сили и конспирацията, която се надига и иска да излѣзе отъ Университета, трѣбва да бжде смачкана въ своя зародишъ, за да не се пролива отново невинна кръвъ отъ невинни български граждани въ тази страна. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Най-напредъ съмъ длъженъ да отхвърля съ възмущение квалификацията, която уважаемиятъ г. министъръ на вътрешнитѣ работи ми даде. Той каза, че втората точка отъ моето питане имала за целъ да направи шантажъ и даже провокация.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Диверсия.

Г. Чернооковъ (д. сг): Фактѣтъ, че показваше тукъ гилзи отъ револверъ-нагантъ, които неговата полиция е прибрала, доказва, че въ втората точка на моето питане нѣма никаква провокация, а има едно сериозно опасение за независимостта на Народното събрание. Толкозъ за моя лична защита.

Второ. Отъ отговоритѣ на г. министра на просвѣщението и на г. министра на вътрешнитѣ работи длъженъ съмъ едно да констатирамъ, и убеденъ съмъ, че и вие ще сподѣлите моята констатация, а то е, че ние въ Парламента мѣчно можемъ да оперираме съ отдѣлни конкретни перипетии и фактическата обстановка на известни събития. И затуй азъ избѣгнахъ да говоря конкретно, какъ сѣ се развили събитията, защото не искамъ да перефразирамъ изложението на „Свободна речъ“, което ви е направило впечатление, както и ние не желаемъ да се перефразира изложението на в. „Пладне“. Ние трѣбва да не уважаваме себе си, за да вѣрваме на този или онзи крайно заинтересованъ печатъ.

Фактическото изложение на г. Муравиевъ не съвпада съ фактическото изложение на г. Гиргиновъ. Отъ двамата души представители на правителството, които сѣ солидарно отговорни, по въпроса за фактитѣ — азъ за тѣхъ говоря — ние чуваме различни изложения.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кѣде е различieto?

Г. Чернооковъ (д. сг): Г. Муравиевъ каза, че въ аудиторията на Университета сѣ участвували полицаи, а вие го отрехотѣ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Муравиевъ не е казал подобно нѣщо.

Отъ мнозинството: Той каза бивши полицаи. (Глъчка)

Г. Чернооковъ (д. сг): Моля ви се, азъ не желая да правя никакви съпоставяния, нѣмамъ никакъвъ интересъ отъ това. Азъ смятамъ, че вие, като интелигентни хора, ме слушате внимателно. При това азъ говоря съ всичкото чувство на отговорност. Никакво желание нѣмамъ да създавамъ крамоли и спорове въ Народния блокъ. Убеденъ съмъ, че г. министъръ-председателятъ съзнава голѣмитъ обществени задачи, които му възлага времето и че за дълго време никакви инсинуации, никакви личности не могатъ да му разстроятъ редоветъ. Съ това съзнание карайте нататък! Но дайте възможност да се изслушваме, да внимаваме единъ въ другъ, да се уважаваме взаимно.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И да не се провокираме.

Г. Чернооковъ (д. сг): Никаква провокация. Вие, г. Димитровъ, сами сте убедени, че азъ поне съ това си поведение не провокирамъ.

В. Коевски (нац. л): Ами изложението въ в. „Свободна речъ“ не е ли една провокация, г. Чернооковъ? Вестникъ „Свободна речъ“ е вашъ вестникъ. Какъ не Ви е срамъ да говорите: „да се разбираме“. Мжчно ще се разбираме!

Н. Стамболиевъ (з): „Свободна речъ“ е вестникъ на Сговора. Чернооковъ лично пише и отъ тамъ получава хонораръ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Сочи в. „Свободна речъ“) Отначало и до край писарото тая сутринъ въ „Свободна речъ“ е провокация. Какво е това „долу царя“, „долу армията“, „долу полицията“! Всичко това е провокация!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Да не искате да кажете, че армията и царятъ сж само ваши?

Г. Чернооковъ (д. сг): Моля ви, въ „Свободна речъ“ азъ не пиша. Това изложение и азъ го прочетохъ, когато и вие сте го прочели.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Чернооковъ! Изглежда, че „Свободна речъ“ е получила вдъхновение отъ Вашето питане, защото въ Вашето питане има единъ пасажъ, който напълно хармонира съ писаното въ „Свободна речъ“.

Г. Чернооковъ (д. сг): Кажете го, кой е той?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Пасажътъ, въ който казвате, че Вие държите правителството отговорно, и въ който питате мене: защо азъ не съмъ вземалъ мѣрки, за да не стане една демонстрация предъ Военния клубъ, ждето се е викало „долу“ и пр. Вие този пасажъ го имате въ питането. Ето това е една голѣма провокация!

Г. Чернооковъ (д. сг): И тукъ азъ ще се защита — дайте ми възможностъ.

В. Коевски (нац. л): Разбира се, Вие сте адвокатъ. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ (Звъни)

Г. Чернооковъ (д. сг): Моля ви се, азъ ще улесня г. министра на вътрешнитъ работи и въ това отношение. Това не е писано въ в. „Свободна речъ“, която азъ съмъ челъ отъ началото до края; това е третата точка отъ моето питане.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Да, но сжщото, го има и въ „Свободна речъ“.

Г. Чернооковъ (д. сг): Както виждате, г-да, азъ не жѣжа, не правя инкяръ. Азъ признавамъ, че това е съдър-

жанието на третата точка отъ моето питане. Но, г. министре на вътрешнитъ работи, Вие сами твърдите, че въ тая тѣлпа, . . .

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Може да е имало известни хора.

Г. Чернооковъ (д. сг): . . . може да е имало известни хора, които да сж викали „долу офицерството“. Мене това ми казваха не единъ, не двама, а повече офицери на действаща служба, които сподѣлиха съ мене своето възмущение.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Може да сж чули нѣщо.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Какъ пъкъ на Васъ да го кажатъ!

Г. Чернооковъ (д. сг): И на Васъ може да го кажатъ. Мене не ме смущаватъ атестациитъ, които ще ми дадатъ отъ тукъ или отъ тамъ. При партийнитъ страсти — взаимни атестации, колкото искате. Азъ съмъ чувалъ дори отъ г. Муравиевъ, че пехливаниитъ, които сж се съблѣкли голи и сж се намазали съ зехтинъ, хичъ не искатъ и да знаятъ, когато две три капки вода ще имъ се хвърлятъ въ гърба.

Н. Стамболиевъ (з): Вие сте старъ пехливанинъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Да, най-лошиятъ съмъ азъ. — Обаче едно мене ме смущава, едно ме кара да имамъ известни опасения като граждани на тая страна — и бждете увѣрени, че така го чувствамъ въ този моментъ.

Отъ мнозинството: Кажете го.

Г. Чернооковъ (д. сг): Това е, първо, тая несъобразностъ въ изложението на г. г. министритъ относно фактитъ и, второ, че, отъ това отговорно мѣсто (Сочи министерската маса) г. министърътъ на вътрешнитъ работи квалифицира вече тая група студенти, къмъ която е пришито и едно мнозинство граждани, че била вече съ настрояния комунистически. Той ги атакува тѣхъ. Но, г. министре на вътрешнитъ работи, като ги атакувате и като ги квалифицирате като органи на болшевишкото обществено течение и като имъ четете позивитъ — които позиви, забележете, сж печатни преди да чете лекцията си г. Цанковъ — какъ може да поемате гаранция, че едно таква болшевишко движение, което манифестира срещу правителството и срещу което вие изпращате органиитъ си, за да препрѣчатъ пътя му къмъ известни провокации и изстъпления, не може да извърши и да каже онова, което азъ твърдя, че е казано противъ офицерството? Нима мислите, че комуниститъ не сж противъ офицерството?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ слушамъ, че говорите работи, за които съмъ сигуренъ, че не знаете колко голѣма отговорностъ носите. Азъ се чудя, че вие дадохте питане до правителството, въ което искате да кажете, че правителствената политика е насочена въ това направление — да има подобни провокации.

Отъ сговориститъ: А-а-а!

Г. Чернооковъ (д. сг): Нищо подобно.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Правителството ще знае да защити своята политика.

Г. Чернооковъ (д. сг): Азъ апелирамъ къмъ г. г. министритъ, и къмъ г. министра на просвѣтата, и къмъ г. министра на вътрешнитъ работи — извинете, изразътъ ми не е много литературенъ, но е много вѣренъ — да си курдисатъ часовницитъ. Тая констатация, че не сж ви правилно курдисани часовницитъ, ще я направя общо. Защото, докато г. министърътъ на просвѣтата ясно и категорично, недвусмислено заяви, че за него има данни, какво вече достойнството на проф. Цанковъ е накърнено — и неговиятъ дългъ като законенъ изпълнител на своята функция вече повелява, той да напусне Университета — въ това време г. министърътъ на вътрешнитъ

работи казва: „Ще направимъ анкета. Азъ помолихъ академическия съветъ да направи анкета и да ми донесе фактитъ“. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): За побоищата. (Глъчка)

Г. Чернооковъ (д. сг): Нищо не чувамъ. Единъ да говори.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Чернооковъ! Свършете!

Г. Чернооковъ (д. сг): Констатирамъ едно противоречие. Второ, констатирамъ отъ заявлението на г. министър-председателя, че той е решенъ отъ името на цялото правителство съ единъ честни, законни усилия, съ чувство на общественна отговорност за момента да направи всичко възможно, за да канализира тѣзи движения и да гарантира вътрешния редъ и спокойствието на страната. Дано неговата декларация се последва отъ дѣла. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Нѣкой отъ мнозинството: Само вие да не провокирате!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. Чернооковъ! Защо ми правите този позивъ? Моитѣ дѣла досега противоречиви ли сѣ на декларациитѣ ми? Азъ искамъ да знаа.

Г. Чернооковъ (д. сг): Г. Мушановъ! Ако искате по този въпросъ да се изясня, дайте ми две минути и ще Ви кажа.

Отъ мнозинството: Нѣма нужда.

Г. Чернооковъ (д. сг): Не е въпросъ за желание, не е въпросъ за жестокости, а е въпросъ за факти, за единство въ разбиранията Ви, г. министре. (Възражения отъ мнозинството)

Х. Чолаковъ (з): Ние ще си пазимъ единството.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. Чернооковъ страда четири години отъ такава беля въ Демократическия сговоръ. Мѣчно му е сиромаша и днесъ ни говори на насъ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Найденовъ (д. сг): Изглежда, че това е хитруване и преструване.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Вие си сверете часовницитѣ съ вашата преса.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Трайковъ.

Х. Трайковъ (раб): Г. г. народни представители! Кѣлото пѣти сѣ отправяни питання, отъ кѣдето и да било и за каквото и да било, пѣрвата работа на правителството, чрезъ устата на министритѣ, е била да хвърли всичката вина върху парламентарната група на Работническо-селския трудовъ блокъ.

Х. Чолаковъ (з): Това ще ви повдигне кредита кѣдето трѣбва.

Х. Трайковъ (раб): Съ особено внимание се защитава интереситѣ на деветоюнскитѣ провокатори къмъ цѣлия български народъ. Ясно е защо става всичко това. Защото и тѣ (Сочи мнозинството) участвуваха въ деветоюнския превратъ. Министърътъ на народната просвѣта нахвърли факти и каза на г. г. народнитѣ представители да си теглятъ сами заключението. А г. министърътъ на вътрешнитѣ работи дойде и съ една метла замете всички тѣзи факти, като каза: „Ама кърви, ама строшени ребра, ама счупени глави, това не е било и нѣма да допуснемъ да бѣде!“ Той каза, че нѣма да допустне. Ама че имало по-

лиция по улицитѣ, че имало кавалерия съ извадени шашки на площадъ „Св. Кралъ“,...

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Добре, че не извадиха шашкитѣ си, азъ щѣхъ да те науча тогава!

Х. Трайковъ (раб):... ама че имало строшени ребра и глави — всичко това било лъжа. Защо? Защото г. министърътъ не е билъ на площадъ „Св. Кралъ“, а по телефонъ е гледалъ, затова така разправя.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: По телефона не се гледа, а само се слуша.

Х. Трайковъ (раб): И нѣщо друго: обвиняватъ се демонстрантитѣ, че викали „Долу полицията“, „Долу армията“. Ами ще викатъ, я.

Отъ сговориститѣ и земледѣлцитѣ: А-а-а!

Х. Трайковъ (раб): Ами ако на Васъ Ви строятъ главитѣ, Вие какво ще викаете?

Министър-председателъ А. Гиргиновъ: Ето го провокаторътъ, видите ли го?

Х. Трайковъ (раб): Преди да завърша, азъ искамъ да кажа следното: за разрешението на този въпросъ, отъ името на тѣзи, които вчера направиха демонстрация, ние искаме анкета....

В. Коевски (з): Кой те е упълномощилъ да говоришъ отъ тѣхно име?

Х. Трайковъ (раб):... и анкетѣоритѣ да бѣдатъ избрани изъ срѣдата на студентството, защото полицията, която взе участие въ вчерашнитѣ кървави борби, не може да прави анкета.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Трайковъ! Нѣмате думата. Времето Ви изтече.

П. Стоевъ (раб): Лъжешъ! (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Азъ гледамъ на часовника. Часовницитѣ сѣ еднакви.

А. Николаевъ (з): Предлагамъ за обидата, която Ви нанесе, г. председателю, да бѣде изключенъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Стоевъ! Моля, да се извините за обидата, която нанесохте на бюрото.

П. Стоевъ (раб): Азъ казахъ, че сѣ изтекли три минути, а не петъ минути. Истината казвамъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: За последенъ пѣтъ Ви каня да се извините. Ще се извините ли или не?

П. Стоевъ (раб): Азъ гледамъ часовника.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще се извините ли за тази обида, или не.

П. Стоевъ (раб): Никаква обида не съмъ нанесълъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Добре. Въпросътъ се изчерпва.

Х. Трайковъ (раб): Г. председателю! Да се доизкажа, пѣкъ после каквото щете правете! (Смѣхъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Изтече Ви времето, забелязахъ кога започнахте.

Х. Трайковъ (раб): Имамъ още една минута. — Въ връзка съ вчерашнитѣ инциденти, имамъ да кажа след-

ното: дѣлото, което се захвана на 9 юний, днесъ се продължава отъ Народния блокъ, и то ще бѣде завършено, следъ като народътъ си каже думата по начинъ такъвъ, че да помете и Народния блокъ. (Ръжкоплѣскания отъ работниците)

Отъ мнозинството: Е-й-й!

А. Бояджиевъ (раб): Ще си отидете и то много скоро, ако карате съ такива „мирни“ срѣдства спрямо студентитѣ и работниците. Ще видимъ.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Иванъ Бешковъ, да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра на вътрешнитѣ работи.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Заявявамъ, че съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра на вътрешнитѣ работи. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Моля да се вдигне заседанието. За утрешното заседание да остане сѣщиятъ дневенъ редъ.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Които сж съгласни съ предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 35 м.)

Подпредседателъ: Н. ЗАХАРИЕВЪ

Секретари: { А. КАНТАРДЖИЕВЪ
Н. ГАВРИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

ПОПРАВКА НА ПО-ВАЖНИ ПЕЧАТНИ ГРЪШКИ.

Стр.	Колона	Редъ	Напечатано :	Да се чете :
429	лѣва	40 отгоре надолу	за онзи, който ще внася захарно цвекло	отъ внасяното отъ вънъ количество захаръ
429	дѣсна	41 отгоре надолу	бжлешата	вътрешната
438	дѣсна	32 отдолу нагоре	чл. 2 глава XXIV на конституцията	втория членъ отъ глава XIV на конституцията